

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Στάθης Λιώτης

ΤΟ ΣΥΝΑΜΦΟΤΕΡΟΝ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΖΩΤΡΑΦΙΚΗΣ
ΤΕΧΝΗΣ

Επιβλέπων Καθηγητής: Δ. Δεληγιάννης

Πτυχιακή εργασία 2003

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 7876/1
Ημερ. Εισ.: 03-12-2009
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΠΣΕ - ΜΕ
2003
ΛΙΩ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ίδρυση του τμήματος της Μουσειοπαιδαγωγικής εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, στο πλαίσιο του Προγράμματος Σπουδών Επιλογής, αποτέλεσε για μένα σημαντικό γεγονός. Διότι, μού έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθώ με ένα γνωστικό αντικείμενο, που πολύ το επιθυμούσα . Και τούτο, γιατί πιστεύω ότι οι σπουδές σε ένα τέτοιο αντικείμενο, δεν εξασφαλίζουν απλώς ένα τίτλο πανεπιστημιακού επιπέδου, αλλά και τη δυνατότητα να προσεγγίσω πιά πολύ ένα τομέα γνώσεων που σχετίζεται αμέσως ή εμμέσως με την τέχνη, η οποία, κατά τη γνώμη μου, καλλιεργεί τον άνθρωπο και τον καθιστά καλύτερο.

Εξαιτίας αυτής μου της άποψης, είχα αρκετά πρωτότερα αρχίσει μουσικές σπουδές στο Ωδείο, και εκτός αυτού, είχα κάνει κάποια δειλά βήματα στη λογοτεχνία, προσπαθώντας να γράψω ποιήματα και διηγήματα.

Οι πενταετείς σποδές μου στη Μουσειοπαιδαγωγική Εκπαίδευση, δικαίωσε τις προσδοκίες μου. Το είδος και το ύφος των περισσότερων μαθημάτων και η εξαιρετική προσπάθεια των καθηγητών μου, που αντιμετώπισαν στο έργο τους πολλές δυσχέρειες, αφού επρόκειτο για νεοσύστατο τμήμα σπουδών, που δεν είχε την πλήρη υποδομή και την παρακαταθήκη της αναγκαίας παράδοσης, μας έκαναν πιστεύω πνευματικά και ψυχικά πιά καλύτερους, αλλά και μας συνέδεσαν περισσότερο με την πνευματική μας κληρονομιά .

Με τη λήξη των σπουδών μας, και όταν ήρθε η ώρα της πτυχιακής εργασίας , με τη συναίνεση του αγαπητού μου καθηγητή κ. Δημητρίου Δεληγιάννη , ανέλαβα την εργασία με τίτλο «το Συναμφοότερον Μουσικής και Ζωγραφικής Τέχνης».

Η επιλογή του θέματος αυτού, έγινε για να έχω άλλη μια ευκαιρία να προσεγγίσω ακόμη περισσότερο το αγαπημένο μου αντικείμενο της τέχνης, αλλά και διότι πιστεύω ότι η μουσική και η ζωγραφική είναι ομογάλακτες αδελφές.

Για την πραγματοποίηση της εργασίας μου αυτής , οφείλω χάριτες σε όλους τους καθηγητές μας, οι οποίοι μας βοήθησαν σε όλα τα χρόνια των σπουδών μας με τα βιβλία τους , τη διδασκαλία τους και την αγάπη τους.

Θέλω ιδιαίτερα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου κ. Δημήτριο Δεληγιάννη , με τις οδηγίες του οποίου προσπάθησα για την εργασία μου αυτή.

Μερικές φορές, έκρινα σκόπιμο να κάνω ειδικές παραπομπές σε συγγράμματα τα οποία έχω χρησιμοποιήσει .

Τα λοιπά βιβλία και βοηθήματα που συμβουλευτήκα , τα παραθέτω στον πίνακα της βιβλιογραφίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Χωρίς μουσική η ζωή θα ήταν σφάλμα». Νίτσε.

Ο άνθρωπος και η μουσική

Η μουσική, η τέχνη των ήχων, οφείλει την ονομασία της στην Ελληνική γλώσσα. Διότι, η λέξη μουσική, παράγεται από το πανάρχαιο ρήμα της Ελληνικής γλώσσας Μάω-ω, που σημαίνει ερευνώ, ζητώ να μάθω .(1) και από κει μεταφέρθηκε αυτούσια σε όλες τις γλώσσες του πολιτισμένου κόσμου. Πρέπει όμως να σημειωθεί, ότι ο όρος «Μουσική» είχε κατά την αρχαιότητα ευρύτερη έννοια και περιελάμβανε γενικώς τα γράμματα και τις τέχνες που τελούσαν υπό την προστασία των Μουσών, εκτός των εικαστικών τεχνών και της αρχιτεκτονικής, ενώ για τη μουσική υπό τη σημερινή έννοια, χρησιμοποιούσαν τον όρο «Αρμονική».

Οι απαρχές της Μουσικής ως στοιχείο του πολιτισμού, χάνονται στα βάθη των αιώνων. Είναι βέβαιο ότι οι έμφορονες άνθρωποι, οι δημιουργοί του πολιτισμού, των οποίων η εμφάνιση στο φυσικό κόσμο είναι μεταγενέστερη εκείνης των φυτών και των ζώων (2), ενσωμάτωσαν στο σχήμα της μουσικής τους γνώριμους ήχους των χειμάρρων, των βοών των ανέμων, του θροΐσματος φύλλων των δένδρων, των βροντών των καταιγίδων, του παφλασμού των κυμάτων, των κραυγών των ζώων, του κελαηδήματος των πουλιών και τόσους άλλους ήχους του φυσικού περιβάλλοντος(3)

Δεν γνωρίζουμε πότε και κατά ποιά διαδικασία, αυτοί οι ασύντακτοι ήχοι διαμορφώθηκαν σε έρρυθμη και κατά λογική σειρά εξελισσόμενη μελωδία, ούτε πώς ηχούσε η μουσική αυτή. Διότι η μουσική μάς έχει αφήσει τα λιγότερα τεκμήρια της ιστορικής της εξέλιξης από όλες τις καλές τέχνες. Πάντως, είναι βέβαιο ότι πρώτη μορφή μουσικής υπήρξε η φωνητική και διαμορφώθηκε με την προσθήκη ρυθμού στην ανθρώπινη λαλιά.

(1). βλ.Τζιροπούλου-Ευσταθίου Άννα : Ελλην Λόγος :Εκδόσεις Γεωργιάδη , Αθήνα 2003 σελ 461.

(2) .βλ. Παλαιά Διαθήκη :Γένεσις: Κεφ.Α' 26

(3).βλ.Μήτσιου Αλεξ .: Ο Πυθαγόρας και η Μουσική : Εκδόσεις Γεωργιάδη Αθήνα 2002, τους προλόγους ,Μαρκόπουλου Γ και Χουρμουζιάδη Γ.

Κατ' αρχάς, η μουσική χρησιμοποιήθηκε σε διάφορες μαγικές και θεραπευτικές τελετουργίες προς εξευμενισμό των υπερφυσικών δυνάμεων, και εν συνεχεία, για την εξύμνηση των θεών και των ηρώων, συνδεθείσα αρρήκτως με τον ποιητικό λόγο.

Με τη δημιουργία και την εξέλιξη των ανθρώπινων κοινωνιών, η μουσική απέβη παγκόσμιο μέσο επικοινωνίας των ανθρώπων και βασικό στοιχείο του πολιτισμού και της ιδεολογίας τους, που παρακολουθεί αυτούς καθ' όλη τη διάρκεια και σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής τους, από του λίκνου έως του τάφου. (Νανουρίσματα-θρηνητικά κατά τη ταφή).

Σπουδαία συμβολή στην εξέλιξη της μουσικής είχε η επινοήση των μουσικών οργάνων, με την οποία, εκτός της φωνητικής, αναπτύχθηκε και η ενόργανη μουσική και συνδέθηκε αυτή με την ποίηση, την όρχηση και το θέατρο. Η επινοήση δε των μουσικών οργάνων, είναι παλαιότατη, όπως προκύπτει από τις διασωθείσες από πολλούς αρχαίους συγγραφείς παραδόσεις, που αναφέρουν ως επινοητές διαφόρων μουσικών οργάνων θεούς, όπως τον Απόλλωνα, τον Ερμή, τον Πάνα κ.λπ.(4), αλλά και από πληθώρα αρχαιολογικών ευρημάτων, όπως ειδωλίων της 2^{ης} και της 3^{ης} χιλιετίας π.Χ., που παριστάνουν μουσικούς να παίζουν όργανα, παραστάσεις σε διάφορα αγγεία, και ιδίως από τον αυλό τον οποίο ανακάλυψε κατά το έτος 1995 ο καθηγητής Γ. Χουρμουζιάδης στον πανάρχαιο λιμναίο οικισμό του Δισπηλιού Καστοριάς, που ανάγεται στην 6^η χιλιετία π.Χ.

Εάν δεν γνωρίζουμε που πρωτοήχησε η μουσική στον κόσμο, όμως γνωρίζουμε ότι οι αρχαίοι Έλληνες είναι οι πρώτοι οι οποίοι έβγαλαν τη μουσική από το πρωτόγονο και εμπειρικό στάδιο και την ανήγαγαν σε επιστήμη. Διότι η μουσική, απετέλεσε στην αρχαία Ελλάδα αντικείμενο μελέτης και έρευνας για πολλούς ξακουστούς φιλοσόφους, όπως: ο Πυθαγόρας, ο οποίος μελέτησε και διατύπωσε τις σχέσεις της μουσικής με τα μαθηματικά, τη σημασία της στην παιδεία και τη σχέση της με την αρμονία του σύμπαντος. Υποστήριξε ότι τα ουράνια σώματα κατά την περιφορά τους, παράγουν μουσική, την οποία μπορούσε να ακούει (5). Ο Πλάτωνας, ο οποίος διατύπωσε τη σχέση της μουσικής με την αρμονία της ψυχής και τη σημασία της στην εκπαίδευση των νέων και τη δημιουργία ενάρετων ανθρώπων και πολιτών(6). Ο Αριστοτέλης, ο οποίος ανέλυσε και μελέτησε τη μουσική, τα διάφορα προβλήματά της και την επίδρασή της στην ψυχή του ανθρώπου (7) και οι καλούμενοι Αρμονικοί συγγραφείς, οι ασχοληθέντες

με τη θεωρία της μουσικής, όπως ο (και μαθηματικός) Ευκλείδης, ο Αριστόξενος, ο Γαβδέντιος, ο Βακχείος Γέρων, ο Κλεωνίδης, ο Κλαύδιος Πτολεμαίος, ο Κοϊντιλιανός και ο Αλύπιος (8).

(4) βλ. Πλούταρχος : Περί μουσικής ,Ρισπέν Ζ:Μεγάλη Ελληνική Μυθολογία
Εκδόσεις Αυλός στις αντίστοιχες λέξεις.

(5) βλ. Παπαοικονόμου -Κηπουργού Κατερίνα :Η μουσική στην Αρχαία Ελλάδα,
εκδόσεις Γεωργιάδης Αθήνα 1997 , σελ 25-45

(6) βλ. Πλάτωνος Πολιτεία Γ', Λάχης 179 d , Πρωταγόρας 325 α, β, Νόμοι Β'
654,Τίμαιος 35 C ,36α ,47 C.

(7) βλ. Αριστοτέλους Πολιτικά Θ, Προβλήματα : Οσα περί αρμονίαν .

(8) βλ. Για τα έργα τούτων : Αρχαίοι Έλληνες Αρμονικοί συγγραφείς , εκδόσεις
Γεωργιάδης Αθήνα 1995.

Του τελευταίου συγγραφέως το έργο, έχει μεγάλη σημασία και από την άποψη ότι μας διέσωσε όλα τα σύμβολα τόσο της φωνητικής όσο και της οργανικής σημειογραφίας (παρασημαντικής), που αντιστοιχούν σε όλους τους τρόπους (αρμονίες, μελωδίες) της αρχαίας Ελληνικής μουσικής, χάρις δε στο έργο αυτό, κατέστη εφικτή η εκ νέου μελοποίηση των σωζόμενων αρχαιοελληνικών μουσικών κειμένων και η έκδοσή τους σε δίσκους και CDs από ξένους και Έλληνες μουσικολόγους (Χρ. Χάλαρης, Π. Ταμπούρης, Λυκ. Αγγελόπουλος, Ευγενία Μανωλίδου). Τέλος, και η ίδια η αρχαία Ελληνική γλώσσα, με τη μουσικότητά της και το αλφάβητό της, συνετέλεσε πολύ στην ανάπτυξη και την εξέλιξη της μουσικής. Είναι γνωστό, ότι το αλφάβητό της χρησιμοποιήθηκε όρθιο, αναποδογυρισμένο ή υπερφορτωμένο για το σχηματισμό των 1620 συνολικά μουσικολογικών στοιχείων με τα οποία αποτυπώνοντο οι μελωδίες.

Όπως δε γράφει κάποιος από τους ανωτέρω Αρμονικούς συγγραφείς:

"οι Έλληνες δια του λόγου τους τραγουδούσαν και με τα τραγούδια τους μιλούσαν".

Στα βάθη των αιώνων χάνονται και οι απαρχές της ζωγραφικής που μπορεί να θεωρηθεί ως ομογάλακτη αδελφή της μουσικής . Διότι, με κάποια μεταφορά θα μπορούσαμε να ειπούμε ότι η ζωγραφική είναι, κατα την καλλιτεχνική της ουσία,

"μουσική με χρώματα "

Είναι γνωστό ότι σε σπήλαια της Νότιας Γαλλίας , της Ισπανίας και αλλού, έχουν βρεθεί και διασώζονται πολλά έγχρωμα σχεδιάσματα ζώων και ανθρώπινων μορφών που ανάγονται σε περιόδους της παλαιολιθικής εποχής (30.000-20.000 π.χ) .Για τη σημασία και τους σκοπούς των πανάρχαιων αυτών σχεδιασμάτων , έχουν εκφρασθεί από τους ειδικούς επιστήμονες διάφορες απόψεις . Ενδεχομένως , η ζωγραφική αυτής ήταν απλά διακοσμητική και ήθελε να ικανοποιήσει την προαιώνια επιθυμία του ανθρώπου για διακόσμηση και καλλωπισμό. Πιθανότερο όμως είναι ότι τα έργα αυτά του ανθρώπου, εντάσσονται στο πλαίσιο κάποιων τελετουργιών μαγείας και θρησκευτικής μνήσεως για τον εξευμενισμό των υπερφυσικών δυνάμεων για την εξασφάλιση επιτυχίας στο κυνήγι είτε για την υποδήλωση της γονιμότητας κ.λπ. Πολλούς αιώνες αργότερα στον Ελλαδικό χώρο, και τη Μινωϊκή και τη Μυκηναϊκή εποχή, όπως προκύπτει από σωζόμενες τοιχογραφίες των ανακτόρων της Κρήτης και οικοδομημάτων της Θήρας, η ζωγραφική έχει σημειώσει τεράστια πρόοδο και έχει γίνει σπουδαία τέχνη.

Προχωρώντας στο χρόνο, διαπιστώνουμε ότι τα έργα της μεγάλης ζωγραφικής της κλασικής αρχαιότητας , λόγω της φθαρτής ύλης στην οποία είχαν αποτυπωθεί έχουν εξαφανισθεί για πάντα. Ο πανδαμάτωρ χρόνος , δεν υπήρξε δυστυχώς, φιλόμουςος. Ωστόσο, από περιγραφές κυρίως του περιηγητή Πausανία, του Ξενοφώντα, του Κικέρωνα, του Πλίνιου και πολλών άλλων αρχαίων συγγραφέων, μπορούμε να υποψιαστούμε την απάραμιλλη τέχνη του Ζεύξιδος, του Απελλή του Πολύγνωτου , του Παρράσιου και των άλλων ομοτέχνων τους. Ακόμη, κάποια ιδέα για το επίπεδο της τέχνης αυτής , μας παρέχουν τα περισωθέντα έργα της αρχαίας αγγειογραφίας . Την έκσταση όμως του επισκέπτη της περίφημης πινακοθήκης της αρχαίας Συκιώνος που είχε ιδρύσει η Λαμία η εταίρα-σύζυγος του Δημητρίου του Πολιορκητή και όπου είχε συγκεντρωθεί μεγάλος αριθμός των αριστουργημάτων της αρχαίας ζωγραφικής , ούτε με τη φαντασία μας μπορούμε να συλλάβουμε. Η ζωγραφική, πλέον είχε υπερβεί κατά πολύ τα όρια της απλής απεικόνισης της αντικειμενικής πραγματικότητας και δεν αποβλέπει κυρίως στον καλλωπισμό αλλά στη σύλληψη και αποτύπωση του ωραίου, στην έκφραση ιδεών και συναισθημάτων και την παράσταση ιδεολογίας της εποχής της. Είχε δε επινοήσει και κατακτήσει τις αναγκαίες προϋποθέσεις και τις κατάλληλες τεχνικές γνώσεις. Μπορούσε να αποδώσει τη διαφορά θέσης των προσώπων του πίνακος, τα διαφορετικά επίπεδα , την ποικιλία και ζωντάνια των μορφών, με τη χρήση μικτών και διάμεσων χρωμάτων, την αποτύπωση και απόδοση ήθους και εκφράσεις των μορφών των ψυχικών καταστάσεων κ.λ.π . Με λίγα λόγια , είχε αναχθεί σε υψηλή τέχνη.(9),(10)

(9) βλ. Φλέμιγκ Χόνορ :Ιστορία της Τέχνης, εκδόσεις ΥΠΟΔΟΜΗ , Αθήνα 1998
σελ. 12 επόμε και 98 επ.

(10) Ανδρόνικου Μανώλη : Ο Πλάτων και η Τέχνη, Εκδόσεις Νεφέλη Αθήνα 1986
σελ 157,160.

Νέες τάσεις αναπτύσσονται κατά το Μεσαίωνα στο Βυζάντιο , κυρίως με τη ζωγραφική εικόνων και θρησκευτικών θεμάτων.

Κατά την Αναγέννηση , παρατηρείται κυρίως στη Δύση, αλλά και σε άλλες χώρες, πρωτοφανής άνθηση των τεχνών γενικότερα και της ζωγραφικής ειδικότερα . Αυτή η άνθηση συνεχίζεται και στους μετέπειτα χρόνους. Διαμορφώνονται νέα ρεύματα και πολλές τάσεις και τεχνοτροπίες, που άνοιξαν νέους ορίζοντες στην τέχνη της ζωγραφικής και εκφράζονταν από φημισμένους καλλιτέχνες .

Σκοπός της παρούσης εργασίας δέν είναι να παρουσιάσουμε την ιστορία της ζωγραφικής. Εκείνο που επιδιώκουμε είναι να σκιαγραφήσουμε , κατά κύριο λόγο, την πορεία και το ρόλο της μουσικής τέχνης και να επισημάνουμε ότι η ζωγραφική, αφ' ότου ξεπέρασε τα όρια της απλής απεικόνισης της αντικειμενικής πραγματικότητας και αποτέλεσε είδος καλλιτεχνικής έκφρασης ιδεών , συναισθημάτων και καταστάσεων και έγινε έτσι τέχνη υψηλής στάθμης, πορεύεται αρμονικά και ομόρροπα , δηλαδή όπως θα έλεγαν οι αρχαίου πρόγονοί μας , ως ΣΥΝΑΜΦΟΤΕΡΟΝ με την ομογάλακτη αδελφή της της μουσικής. Μπορούμε επομένως , σκεπτόμενοι καλλιτεχνικά, σε κάποιες συγκεκριμένες μουσικές συνθέσεις, να αντιστοιχίσουμε , ανάλογα ζωγραφικά έργα , με τη σκέψη ότι, από τη σύζευξη αυτή, προκύπτει ένα αρμονικό αισθητικό αποτέλεσμα.

Για το σκοπό αυτό, θα υποδείξουμε και θα παραθέσουμε μερικές περιπτώσεις ανάλογων μουσικών και ζωγραφικών έργων .

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΜΟΥΣΙΚΟΙ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

A. Μυθολογικές παραδόσεις – Μυθικοί μουσικοί

1. Μυθολογικές παραδόσεις

Ο Πλούταρχος αναφέρει ,ότι στην αρχαία Ελλάδα επιστεύετο ότι Θεός της μουσικής

και δημιουργός της, ήταν ο Απόλλων (11) (12), που είχε επινοήσει τον αυλό και την κιθάρα, αλλά και την αυλητική και κιθαριστική τέχνη, ενώ είχε νικήσει σε μουσικό αγώνα τον σάτυρο Μαρσύα. Σύμφωνα με άλλη παράδοση, τον αυλό ή σύριγγα επινόησε ο Ερμής βόσκοντας τα πρόβατά του, και από αυτόν τον πήρε ο Απόλλων, κατά δε τον Πίνδαρο (13), την αυλητική τέχνη εφεύρε η θεά Αθηνά. Αλλά και ο θεός των βοσκών, ο Πάν, ήταν γνώστης της μουσικής και έπαιζε σύριγγα.Εξάλλου, προστάτιδες της μουσικής θεωρούνταν οι Μούσες, κόρες του Διός και της Μνημοσύνης.

(11) ,βλ. Πλούταρχος :Περί Μουσικής 14

(12) βλ. Ρισπέν Ζ.Μεγάλη Ελληνική Μυθολογία , τόμος Α' σελ.54,113,130

(13) βλ. Πίνδαρος:Πυθιόνικος ιβ .

2. Μυθικοί Μουσικοί.

α. Ορφέας

Ήρωας της αρχαίας Ελληνικής μυθολογίας, γιος του Απόλλωνα ή κατ' άλλους, του Οιάγρου και της μούσας Καλλιόπης. Εθεωρείτο ως ο αρχαιότερος ποιητής και μουσικός των προϊστορικών χρόνων, με το πρόσωπο του οποίου, συνδέονται πολλοί θρύλοι και παραδόσεις (κάθοδο στον Άδη για την Ευρυδίκη κ.λπ.). Ελέγετο, ότι με τη μουσική του εμάγευε όχι μόνο τους ανθρώπους αλλά και τα ζώα. Έλαβε μέρος στην Αργοναυτική Εκστρατεία και κατάφερε με το τραγούδι του, που ήταν καλύτερο από εκείνο των σειρήνων, να σώσει τους συντρόφους του από αυτές. Με το πρόσωπό του συνδέονται η Ορφική Θεολογία και οι πανάρχαιοι Ορφικοί Ύμνοι. Ο αστρονόμος Κων. Χασάπης, σε σχετική εργασία του, επί τη βάσει αστρονομικών φαινομένων που αναφέρονται στους Ύμνους αυτούς, υπολογίζει ότι ο αρχικός πυρήνας των ύμνων αυτών, ανάγεται στο 1.600 π.Χ. περίπου, κατ' άλλους όμως, στο 11.800 π.Χ.(14)

β. Αμφίων

Κατά την παράδοση, ήταν γιος του Δία και της Αντιόπης, διδαχθείς τη μουσική από τον πατέρα του. Ο Πλούταρχος αναφέρει (15) ότι ο Αμφίων πρώτος επινόησε την κιθαρωδία, σύμφωνα με ένα χρονικό που φυλασσόταν στη Σικυώνα. Αυτός, μαζί με τον αδελφό του έκτισαν τα τείχη της Θήβας, παίζοντας με τη λύρα του, και μπορούσε με αυτή, να μετακινήσει τις πέτρες, που ετοποθετούντο μόνες τους στο τείχος. Κατά την ίδια παράδοση, τοποθέτησε τρεις ακόμη χορδές στη λύρα του και την έκανε επτάχορδη.

γ. Λίνος ο Ευβοεύς

Γιος του Απόλλωνα και της μούσας Καλλιόπης. Κατά την παράδοση, συνέθεσε θρήνους (16) και επινόησε την τρίχορδη λύρα, αντικατέστησε δε τις χορδές από λινάρι με χορδές από έντερο. Αναφέρεται ακόμη, ότι ήταν εφευρέτης της μελωδίας και του ρυθμού και ότι ήταν δάσκαλος του Ηρακλή στη μουσική, ο οποίος όμως δεν ήταν φιλομαθής και τελικά, κάποια μέρα, σκότωσε το δάσκαλό του, γιατί τον επέπληττε.

δ. Φιλάμμων από τους Δελφούς

Μυθικός ποιητής και μουσικός, γιος του Απόλλωνα και, κατά μερικούς πατέρας του αοιδού Θάμυρι. Αφηγήθηκε με μουσική τις περιπλανήσεις της Λητούς και τη γέννηση της Αφροδίτης, εφεύρε δε πρώτος τις χορωδίες από κορίτσια, που τραγουδούσαν γύρω από το ιερό των Δελφών. Λέγεται ακόμη, ότι οι μουσικές συνθέσεις του Τερπάνδρου, βασίζονται στους μουσικούς νόμους του Φιλάμμωνα.(17)

(14) βλ Πασσά Ι.Δ :Τα Ορφικά , Εκδόσεις ΗΛΙΟΥ κεφάλαιο Θ'.

(15) βλ. Πλούταρχος : Περί Μουσικής 1,β'

(16) βλ. Πλούταρχος :Περί Μουσικής 1,β' Pierre-Grimmal: Λεξικό Ελληνικής και Ρωμαϊκής Μυθολογίας. σελ.410

(17) βλ. Πλούταρχος Περί Μουσικής 3 β'Pierre-Grimmal: Λεξικό Ελληνικής και Ρωμαϊκής Μυθολογίας. σελ.682.

ε. Μουσαίος

Γιος του Αντίφημου ή του Εύμολπου και της Σελήνης, σύγχρονος του Ορφέα. Εθεωρείτο μεγάλος μουσικός και μάντης, ικανός να θεραπεύει, με τη μουσική του, τους αρρώστους. Λέγεται ότι επινόησε το δακτυλικό στίχο και εισήγαγε στην Αττική τα Ελευσίνια Μυστήρια.(18)

στ. Όλυμπος από τη Φρυγία

Μυθικός αυλητής γιος ή κατ' άλλους, πατέρας του Μαρσύα, έφερε την αυλητική μουσική από τη Φρυγία. Επινόησε τον αυλητικό νόμο Πλατυκέφαλο προς τιμήν του Απόλλωνα και έφερε στην Ελλάδα τους αρμονικούς νόμους που παίζονταν στις γιορτές των θεών, τον προσωδιακό ρυθμό, καθώς και τον χορείο ρυθμό, που εχρησιμοποιείτο στα τραγούδια της Μητέρας των Θεών.(19)

B. Ομηρικοί χρόνοι

Αοιδοί, Ραψωδοί, Ομηρίδες

Κατά την εποχή του Ομήρου, αλλά και πριν από αυτήν, όπως μαρτυρείται, υπήρχαν πρόσωπα, τα οποία, έχοντας τάλαντο, γνώση των μύθων και φαντασία, συνέθεταν επικά ποιήματα με αυτοτελή επεισόδια, αναφερόμενα στη δράση ονομαστών ηρώων ή πόλεων, και περιεχόμενα λαϊκές πανηγύρεις, συμπόσια αρχόντων και παλάτια βασιλέων, έτερπαν τους ακροατές απαγγέλλοντας τα ποιήματα αυτά ή ψάλλοντάς τα με τη συνοδεία μουσικών οργάνων. Για να κρατούν το ρυθμό, είχαν στα χέρια τους μια ράβδο. Μερικά από τα πρόσωπα αυτά, που είχαν γνώσεις έμμετρης σύνθεσης, συναρμολογούσαν με προσθήκες και κατάλληλες συμπληρώσεις, μικρότερα ποιήματα σε ενιαίο μεγάλο ποίημα, και γι' αυτό, απεκλήθησαν ραψωδοί, ως συρράπτοντες ωδές σε ομοιογενές σύνολο.

(18).βλ.Pierre -Grimmal : Λεξικό Ελληνικής και Ρωμαϊκής Μυθολογίας

σελ. 463.

(19) Νόμοι ελέγοντο τα σταθερά σχήματα πάνω στα οποία αυτοσχεδίαζαν οι καλλιτέχνες και από τα οποία δεν επιτρέπονταν να παρεκκλίνουν. βλ Πλάτωνος Νόμοι 799 , Αριστοτέλους Ποβλήματα ,ιθ 28, Πλουτάρχου : Περί μουσικής 1.

Οι αοιδοί και ραψωδοί αποτέλεσαν συν τω χρόνω ειδική κατηγορία καλλιτεχνών που απολάμβανε μεγάλη εκτίμηση, όπως οι μάντιες και οι γιατροί. Τα ίδια τα Ομηρικά έπη αναφέρουν τους αοιδούς, άλλοτε ανωνύμως και άλλοτε επωνύμως. Μετά τον Όμηρο, προέκυψε γένος μουσικών και ποιητών από τη Χίο, οι οποίοι ονομάστηκαν Ομηρίδες. Περιέρχονταν ολόκληρη την Ελλάδα και τραγουδούσαν και διέδιδαν τα Ομηρικά έπη. Ονομαστικά αναφέρονται στα Ομηρικά έπη οι εξής αοιδοί.

1. Θάμυρις

Αναφέρεται στην Ιλιάδα. Καταγόταν από τη Θράκη και ήταν γιος του επίσης αοιδού Φιλάμμωνος. Κατά την παράδοση, συνέθεσε τραγούδια πιο μελωδικά από όλους τους συγχρόνους του. Διαγωνίστηκε με τις Μούσες, από τις οποίες όμως ηττήθηκε και τυφλώθηκε. Είχε συνθέσει τον πόλεμο των τιτάνων κατά των θεών. Του αποδίδουν την επινώση της Δωρικής αρμονίας.(20)

2. Δημόδοκος ο Κερκυραίος

Τυφλός μουσικός-αοιδός, αναφερόμενος στην Οδύσσεια. Ζούσε στο παλάτι του Αλκίνοου, βασιλέως των Φαιάκων και είχε συνθέσει την Άλωση του Ιλίου και το Γάμο της Αφροδίτης. Στο συμπόσιο που έγινε προς τιμήν του Οδυσσέα, τραγούδησε με τη συνοδεία φόρμιγγας τα κατορθώματα των άλλων ηρώων της Τροίας και του ίδιου του Οδυσσέα, ο οποίος συγκινήθηκε και αποκάλυψε την ταυτότητά του.

3. Φήμιος από την Ιθάκη

Αοιδός-Μουσικός που ζούσε στο παλάτι του Οδυσσέα, ο οποίος, κατά την αναχώρησή του, του εμπιστεύτηκε την Πηνελόπη. Συνέθεσε τον Νόστο των Αχαιών που γύρισαν από την Τροία με τον Αγαμέμνονα. Στην Οδύσσεια αναφέρεται ότι οι μνηστήρες γλεντούσαν στο παλάτι και ο Φήμιος τραγουδούσε με τη συνοδεία κιθάρας.(21)

Γ. Ιστορικοί χρόνοι

1. Η Μουσική κατά τους Ιστορικούς χρόνους

Η Μουσική κατά τους ιστορικούς χρόνους, κατείχε δεσπύζουσα θέση στο δημόσιο και ιδιωτικό βίο των αρχαίων Ελλήνων, αποτελούσε δε βασικό στοιχείο στην εκπαίδευση των νέων, επειδή πίστευαν ότι συντελεί στην αρμονική ανάπτυξη σώματος και ψυχής και τη διαμόρφωση ενάρετων ανθρώπων και πολιτών.(22)

(20).βλ.Απολλόδωρος: Βιβλιοθήκη I,3 ,Πλούταρχος: "περί Μουσικής"

(21) βλ. Ομηρος :Οδύσσεια , Ραψωδία Α' 150-154

(22) βλ Πλάτωνος : Πολιτεία Γ' , Λάχης 179 d ,Πρωταγόρας 325 α,β, Νόμοι Β' 654 α,β ,Τίμαιος 35,36,47 , Αριστοτέλους :Πολιτικά Θ' . Θ Καρζή : Η Παιδεία στη Αρχαιότητα, εκδόσεις Φιλιπότη , Αθήνα 1997 σελ 238 επομ.

Η μουσική τους διακρινόταν σε δύο μεγάλες κατηγορίες: τη θρησκευτική (Υμνοι θεών, άσματα για θρησκευτικές τελετές κ.λπ.) και την κοσμική (τραγούδια Γάμων, Συμποσίων, Παιάνες, εμβατήρια πολεμιστών, τραγούδια κατά την εργασία, βαυκαλίσματα, θρηνητικά κ.λπ.). Τα διάφορα Ελληνικά φύλα που έζησαν στον ευρύτερο Ελλαδικό χώρο, διαμόρφωσαν τρεις βασικούς μουσικούς τρόπους (Μελωδίες, αρμονίες) το Δώριο, το Φρύγιο και το Λύδιο, που είχαν και αρκετές υποδιαίρεσεις (Υπολύδιος, Μιξολύδιος, αιόλιος, υποφρύγιος κ.λπ.) και καθένας από τους οποίους είχε διαφορετικό ύφος και κρινόταν καταλληλότερος για ορισμένες περιστάσεις(23) . Κατά την αρχαιότητα, πολλοί από τους μεγάλους ποιητές, ήταν συγχρόνως και σπουδαίοι μουσικοί και έγραφαν και τη μουσική των ποιημάτων τους, όπως θα αναφερθεί παρακάτω. Οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποιούσαν στις μουσικές συνθέσεις τους αρκετά μουσικά όργανα(24).

2. Οι κυριότεροι μουσικοί των ιστορικών χρόνων

α. Τέρπανδρος

Είναι ο πρώτος μεγάλος μουσικός των ιστορικών χρόνων, καταγόμενος από την Αντισσα της Λέσβου. Κατά το μύθο, όταν ο Ορφέας σκοτώθηκε από τις Μαινάδες, η λύρα του έπεσε στη θάλασσα και οι ψαράδες που τη βρήκαν, την παρέδωσαν στον Τέρπανδρο. Ήταν ο δημιουργός των κιθαρωδικών νόμων, έντυσε δε με μουσική στίχους του Ομήρου και τους τραγουδούσε στους αγώνες. Είχε διαγωνισθεί και νικήσει τέσσερις φορές στα Πύθια. Ακόμη είχε διαγωνισθεί στη Σπάρτη στα Κάρνεια, όπου νίκησε δύο φορές. Εκεί έμεινε αρκετά και θεωρήθηκε θεμελιωτής της μουσικής ζωής της πόλης, διαμορφώσας και την πρώτη μουσική κατάσταση (Μουσική Σχολή). Επέφερε πολλές καινοτομίες στη Μουσική (25).

β. Κλονάς ο Τεγεάτης

Έζησε λίγο μετά τον Τέρπανδρο. Είναι ο συνθέτης των αυλωδικών νόμων. Και ο ίδιος ήταν αυλητής. Ο αυλωδικός νόμος, ήταν συγκεκριμένος τύπος μουσικής σύνθεσης, αυστηρού και πειθαρχημένου χαρακτήρα, όπου απαγορεύονταν η παρέκκλιση από τις αρχές του, εκτελούνταν δε από δύο πρόσωπα, ένα τραγουδιστή και έναν αυλητή και ήταν αφιερωμένες στον Απόλλωνα. Για τον ίδιο μουσικό, αναφέρεται ότι είχε συνθέσει δύο επώνυμους νόμους, τον Απόθετο νόμο και τον Σχοινίωνα νόμο, ακόμη δε, ότι ήταν συνθέτης Προσοδίων, που ήταν σοβαρά τραγούδια που εκτελούνταν από χορό, με τη συνοδεία αυλού, σε εορταστικές πομπές.(26)

(23) ,βλ Για την καταλληλότητα του κάθε τρόπου μουσικής : Αρχαίοι Αρμονικοί συγγραφείς :Εκδόσεις Γεωργιάδη Αθήνα 1995 σελ 12 επόμενα.

(24) .βλ. Για τα μουσικά όργανα των Αρχαίων Ελλήνων:

Αθήναιος : Δειπνοσοφιστές ΙΔ -Παπαιοκονόμου-Κηπουργού Κατερίνας :

Η Μουσική στην Αρχαία Ελλάδα σελ 25 επόμενα .

(25).βλ Πλούταρχος : Περί Μουσικής 3,4,5,9 σημ. 17

(26) βλ Πλούταρχος : Περί Μουσικής 5 και σημ. 18

γ. Αρχίλοχος

Λυρικός ποιητής και μουσικός (725-650 π.Χ.) από την Πάρο, λίγο μεταγενέστερος και αυτός του Τερπάνδρου. Θεωρείτο από τους μέγιστους ποιητές, ισάξιος του Ομήρου. Επέφερε μεγάλες μεταρρυθμίσεις στην ποίηση και τη μουσική. Εισηγάγε στην ποίηση τα αποκληθέντα Αρχιλόχεια μέτρα. Επίσης, τους Ιοβάκχους, που ήταν ύμνοι προς τιμήν της Δήμητρας και του Βάκχου, τις Επωδούς δηλαδή στίχους βραχείς που ακολουθούν άλλους μακρότερους και την παρακαταλογή, που συνίστατο στην παρεμβολή ασμάτων σε ορισμένα ποιήματα. Τέλος, ο Αρχίλοχος έγραφε και καυστικά έργα και θεωρείται πρόδρομος της σατυρικής ποιήσεως. Από τα πολλά έργα του, σώζονται μόνο μερικά αποσπάσματα.

δ. Πολύμνηστος

Ποιητής και μουσικός από την Κολοφώνα της Ιωνίας (7^{ος}-6^{ος} π.Χ. αιώνας). Θεωρείτο ως επινοητής της Ιωνικής (Ιαστείου) αρμονίας, που αργότερα λεγόταν Υπολύδιος αρμονία. Συνέθεσε επίσης και άσεμνα τραγούδια, γι' αυτό είχε επικρατήσει η φράση «Πολυμνήστεια ποιειν», για όσους έγραφαν άσεμνα τραγούδια. Ακόμη, θεωρείτο από τους δημιουργούς της δεύτερης κατάστασης, καθώς και των λεγόμενων Ορθίων Νόμων.(27)

ε. Θαλήτας

Μουσικός από τη Γόρτυνα της Κρήτης (7^{ος} αιώνας π.Χ.). Έζησε μετά τον Αρχίλοχο, θεωρείτο έξοχος συνθέτης που ενέταξε στη μελοποιία του αφενός τον Παίωνα και αφετέρου τον Κρητικό ρυθμό, έχοντας ως βάση τον αυλό. Ο Παίων ήταν ενθουσιαστικός ρυθμός που ταίριαζε στη ζωνρή όρχηση, ενώ ο Κρητικός, ήταν και αυτός της αυτής μορφής. Τα τραγούδια του εχρησιμοποιούντο κατά τις γιορτές της Σπάρτης που ελέγοντο Γυμνοπαιδίες.(28)

στ. Αλκμάν

Μεγάλος λυρικός ποιητής και μουσικός, που άκμασε γύρω στο 650 π.Χ. Έγραψε κυρίως Παρθένια δηλαδή ύμνους για χορούς των παρθένων, καθώς και άλλους ύμνους και παιάνες. Ο ίδιος ήταν και σπουδαίος κιθαρωδός, μερικά δε από τα έργα του,

συνοδεύονταν από αυλό. Χρησιμοποίησε κυρίως το Δωρικό τρόπο μουσικής. Έλεγε ότι γνώριζε όλα τα τραγούδια των πουλιών.

(27) βλ Πλούταρχος :Περί Μουσικής 4,9

(28) βλ Πλούταρχος :Περί Μουσικής 9,10

ζ. Αρίων

Από την Μήθυμνα της Λέσβου (625-580 π.Χ.). Έζησε κατά την εποχή του Περίανδρου της Κορίνθου και επί πολύ διάστημα στην αυλή του. Μαζί με τον Αλκμάνα και τον Θαλήτα, θεωρούντο δημιουργοί του χορικού λυρισμού. Μεταρρύθμισε το διθύραμβο και από άτεχνος και άρρυθμος που ήταν στην αρχή, του πρόσθεσε κυκλικό χορό και μελωδία, και έτσι, συνετέλεσε στην ανάπτυξη της τραγωδίας. Κατά το Λεξικό του Σουΐδα, ο Αρίων είχε συνθέσει άσματα και προοίμια 2.000 στίχων.

η. Σακάδας

Καταγόταν από το Άργος (7^{ος} – 6^{ος} αιώνας π.Χ.). Υπήρξε συνθέτης μελοποιημένων ελεγείων και έξοχος αυλητής, είχε δε νικήσει τρεις φορές στα Πύθια. Έγραφε την πρώτη στροφή των τραγουδιών στο Δώριο τρόπο, τη δεύτερη στο Φρύγιο και την Τρίτη στο Λύδιο και τις δίδαξε στη χορωδία. Αυτή δε η σύνθεση ονομάστηκε Τριμερής. Φέρεται ως επινοητής του Πυθικού Νόμου, που ήταν σύνθεση για αυλό, χωρίς τραγούδι, και περιέγραφε την πάλη του Απόλλωνα με τον Δράκοντα Πύθωνα. Επίσης, θεωρείτο ως ένας από τους δημιουργούς της δεύτερης κατάστασης (Μουσικής Σχολής)(29).

θ. Στησίχορος

Μεγάλος λυρικός ποιητής και μουσικός από την κάτω Ιταλία (640-550 π.Χ.). Κατά τον Σουΐδα, λεγόταν αρχικά Τισίας, μετονομάστηκε δε σε Στησίχορο επειδή πρώτος «εις την κιθαρωδίαν χορόνέστησε». Θεωρείτο ως πρόδρομος του Πινδάρου. Συνέθεσε ύμνους, παιάνες και βουκολικά, τα οποία εψάλλοντο και εχορεύοντο με τη συνοδεία λύρας.

ι. Σαπφώ και Αλκαίος

Αποτελούν το δίδυμο των μεγάλων λυρικών ποιητών της αιολικής ποιήσεως (7^{ος} αιώνας π.Χ.), που λέγεται ότι συνδέοντο και ερωτικά. Της Σαπφούς τα έργα αναφέρονται στον έρωτα και τον γάμο. Ο Αλκαίος έγραψε έργα με έντονο πολιτικό περιεχόμενο, όπως και ερωτικά. Έγραψε επίσης ύμνους προς τον Απόλλωνα, τον Ερμή και την Αθηνά. Από τα έργα τους σώζονται αποσπάσματα. Ο Αθηναίος θεωρεί τον Αλκαίο περισσότερο μουσικό από ποιητή.(30)

(29) βλ Πλούταρχος :Περί Μουσικής 9 σημ 41

(30) βλ Αθήναιος :Δειπνοσοφιστές ΙΔ'

ια. Ανακρέων

Κατάγεται από την νήσο Τέω της Ιωνίας (6^{ος} αιώνας π.Χ.), έζησε όμως για μεγάλο διάστημα στην Αθήνα στην αυλή του Πεισιστράτου. Έγραψε μέλη ερωτικά, συμποτικά, ύμνους και ελεγεία, τα οποία εψάλλοντο με την συνοδεία μουσικών οργάνων, κυρίως δε, πηκτίδας και μάγαδης.

ιβ. Τυρταίος

Κατά την παράδοση, Αθηναίος λυρικός ποιητής, πραγματικά όμως Λάκων. Με τα ενθουσιώδη εμβατήριά του, ενίσχυσε το πολεμικό μένος των Σπαρτιατών κατά τους Μεσσηνιακούς πολέμους και ετιμάτο πολύ στη Σπάρτη. Τα πολεμικά του άσματα εψάλλοντο την παραμονή της μάχης, αλλά και στις προετοιμασίες των αθλητικών αγώνων. Συνέθεσε διάφορες συλλογές ελεγείων, όπως «Ευνομία», «Υποθήκες», καθώς και εμβατήρια, από τα οποία, σώζονται μερικά ακέραια (όχι όμως και η μουσική τους).

ιγ. Πρατίνας ο Φλιάσιος (6^{ος} – 5^{ος} αιώνας π.Χ.)

Εκτός από δραματικός ποιητής ήταν και μουσικός και συνέθεσε

Υπορχήματα,(31) που ήταν μέλος το οποίο τραγουδιόταν και συνοδευόταν από μιμική όρχηση, προς τιμήν του Απόλλωνα. Τα υπορχήματα τραγουδούσαν τρέχοντας γύρω από το βωμό κατά τις θυσίες.

ιδ. Πίνδαρος

Καταγόταν από τη Θήβα (518-450 π.Χ.). Ο μέγιστος των λυρικών ποιητών της αρχαιότητας, που ήταν και σπουδαίος γνώστης της μουσικής. Έγραψε ποικίλα είδη. Περίφημα είναι τα «Επινίκιά» του, τα οποία ήταν θριαμβευτικά άσματα για τους νικητές των αγώνων. Ήταν τέλειος γνώστης της μετρικής, της μουσικής και της ορχηστρικής. Έγραψε ύμνους, παιάνες, διθυράμβους, προσόδια, παρθένια, υπορχήματα, εγκώμια και θρήνους. Απολάμβανε μέγιστης εκτιμήσεως πανελληνίως. Ακέραια σώζονται μερικά επινίκιά του.

(31) βλ Πλούταρχος : Περί μουσικής 9. Λουκιανός : Περί Ορχήσεως 16.

ιε. Σιμωνίδης ο Κείος (556-468 π.Χ.)

Μεγάλος λυρικός ποιητής, που έγραψε σχεδόν όλα τα είδη, όπως και ο Πίνδαρος. Περίφημα κατέστησαν τα επιγράμματά του (για Θερμοπύλες, Μαραθώνα κ.λπ.). Ήταν και σπουδαίος γνώστης της μουσικής. Κατά τον Σουΐδα, προσέθεσε όγδοη χορδή στη λύρα και εισήγαγε τη διάκριση μακρών και βραχέων φωνηέντων.

Δ. Σωζόμενα μουσικά κείμενα

Ενώ έχει διασωθεί σημαντικός αριθμός θεωρητικών έργων για την αρχαία Ελληνική μουσική, ελάχιστα κατάλοιπα της ίδιας της μουσικής έχουν βρεθεί μέχρι σήμερα. Γνωρίζουμε περί τα 70 τέτοια αποσπάσματα, η πλειονότητα των οποίων, συνοδεύει κείμενα, θρησκευτικού περιεχομένου ή τραγωδιών.

Τα πιο σημαντικά από τα σωζόμενα μουσικά κείμενα είναι:

1. *Δύο μεγάλοι Δελφικοί Ύμνοι προς τον Απόλλωνα*, που ήταν χαραγμένοι σε πέτρινες στήλες του θησαυρού των Αθηναίων στους Δελφούς και ανάγονται ο ένας στο 138 π.Χ. και ο δεύτερος στο 128 π.Χ. Συνθέτης του δεύτερου ήταν ο Αθηναίος Λιμένιος. Επάνω από τους στίχους του κειμένου, διακρίνονται τα μουσικά σύμβολα. Διασώζεται μόνο μία μελωδία από τον κάθε ύμνο.
2. *Μουσικό κείμενο της στήλης του Σεικίλου*. Η στήλη αυτή βρέθηκε το 1883 στο Αϊδίνιο

της Μικράς Ασίας και φυλάσσεται στο Μουσείο Κοπεγχάγης. Ο Σείκιλος ήταν μουσικός των Ελληνιστικών χρόνων. Το κείμενο χωρίζεται σε δύο μέρη, έχει δε μουσική μόνο το δεύτερο. Επάνω στα γράμματα των στίχων υπάρχουν άλλα γράμματα μικρότερα, τα οποία είναι μουσικές νότες, που τις αναγνώρισε ο Wessely το 1891. Η μελωδία έχει 37 φθόγγους και είναι πλήρης μελωδία με ιδιαίζουσα χάρη.

3. *Αποσπάσματα του παπύρου Leiden*. Ο πάπυρος βρέθηκε το 1973 στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου του Leiden της Ολλανδίας, χρονολογείται στον 3^ο αιώνα π.Χ. και περιέχει δύο αποσπάσματα από την Ιφιγένεια εν Αυλίδι του Ευρυπίδη (32).
4. *Απόσπασμα της πρώτης Πυθικής ωδής του Πινδάρου* αναγομένης στον 5^ο αιώνα π.Χ.
5. *Τρεις Ύμνοι του Μησομήδη*. Από την Κρήτη που χρονολογούνται στο 130 μ.Χ. Ο ένας αφιερώνεται στη Μούσα, ο δεύτερος στον Ήλιο και ο τρίτος στη Νέμεση.
6. *Αποσπάσματα φωνητικής μουσικής*. Χρονολογούνται στο 160 μ.Χ.

(32) Βλ. Παπαοικονόμου-Κηπουργού Κατερίνα **Η Μουσική στην Αρχαία Ελλάδα** σελ 21 επόμενα .

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ

Μέλος Αρχαίου: Η Μουσική των ανθρώπων 2 CD

Μουσική από την Αρχαιότητα: Δισκογραφική εταιρεία F.M

Ευγενία Μανωλίδου : Ελλήνων Ύμνοι 1 CD.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

A. Καταγωγή – προέλευση Χριστιανικής μουσικής

Ξέρουμε ότι και ο ίδιος ο Χριστός έψαλλε προτού ξεκινήσει για το όρος των Ελαιών, καθώς και οι πρώτοι Χριστιανοί στις συγκεντρώσεις τους.

Η Χριστιανική μουσική της Ελληνικής Ανατολής κατάγεται από την μουσική των αρχαίων Ελλήνων, δέχτηκε όμως και συγχώνευσε και ανατολικά στοιχεία, επειδή δημιουργήθηκε κατ' αρχάς στα μοναστήρια της Συρίας και της Αιγύπτου.

B. Βυζαντινή Μουσική

Η Βυζαντινή μουσική πήρε το όνομά της, γιατί αναπτύχθηκε και τελειοποιήθηκε κατά την εποχή και στο χώρο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Ήταν η μουσική της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Υπήρχε εν τούτοις από τους πρώτους Χριστιανικούς αιώνες και κοσμική μουσική, που την αντιπροσώπευαν δημώδη άσματα, δημιουργήματα άγνωστων μελοποιών, τα οποία μάλιστα, κατακρίθηκαν από ορισμένους πατέρες της Εκκλησίας (Χρυσόστομος, Μέγας Βασίλειος κ.λπ.), ως βακχικά και άσεμνα, ενώ άλλο είδος κοσμικής μουσικής αποτέλεσαν, από τον 10^ο αιώνα, τα τραγούδια του Ακριτικού κύκλου. Βασικά χαρακτηριστικά στοιχεία της Βυζαντινής Μουσικής είναι η μονοφωνία και η κατ' αντιφωνία (διαδοχική από δύο χορούς) εκτέλεση των ύμνων, που την παρέλαβε από το αρχαίο δράμα. Από την αρχαία Ελληνική μουσική παρέλαβε επίσης και τους μουσικούς τρόπους, καθώς και τη σημειογραφία, την οποία όμως, θα αρχίσει να εγκαταλείπει σταδιακά από τον 4^ο αιώνα, και τελικά, από τον 7^ο αιώνα με τον Ιωάννη Δαμασκηνό, θα διαμορφώσει νέο τρόπο γραφής (παρασημαντικής). Αλλά βασικά χαρακτηριστικά της ήταν ακόμη η μη χρήση μουσικών οργάνων και η «χειροτονία» δηλ. οι κινήσεις του χεριού του κορυφαίου του χορού, με τις οποίες υποδείκνυε το χρόνο και το χρωματισμό.

1. Περίοδος από των πρώτων χριστιανικών χρόνων μέχρι Ιωάννου Δαμασκηνού.

Κατά τους πρώτους Χριστιανικούς αιώνες, τα άσματα των Χριστιανών ήταν κυρίως:

α) ψαλμοί από το Ψαλτήριο του Δαβίδ, β) ύμνοι που συνέθεσαν διάφοροι πατέρες της Εκκλησίας και γ) πνευματικές ωδές θρησκευτικού περιεχομένου, που εψάλλοντο εκτός της Θείας λατρείας. Παρά τους σκληρούς διωγμούς των Χριστιανών από ορισμένους Ρωμαίους Αυτοκράτορες, εμφανίστηκαν από νωρίς αξιόλογοι υμνογράφοι και μελωδοί, όπως ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης, ο Ιγνάτιος ο Θεοφόρος, επίσκοπος Αντιοχείας, που πρώτος εισήγαγε το άσμα κατ' αντιφωνία, ο Κλήμης ο Αλεξανδρεύς, ο οποίος συνέθεσε ύμνο προς το Χριστό, κατά τα πρότυπα του Πινδάρου, και ο Γρηγόριος ο Μέγας. Μετά το τέλος των διωγμών, η Εκκλησιαστική μουσική εξελίσσεται με ταχύ ρυθμό. Καθιερώνονται οι μόνιμοι ψάλτες. Από τον 4^ο αιώνα εισάγονται στην Εκκλησιαστική μουσική οι «Ειρμοί», τα «Κοντάκια» και οι «Κανόνες» και αναφαίνονται σπουδαίοι υμνογράφοι και μελωδοί, όπως ο Ευφραΐμ ο Σύρος, ο Δίδυμος ο Αλεξανδρείας, ο Συμεών Στυλίτης, ο μεγάλος Ρωμανός ο Μελωδός, ο λαμπρότερος των υμνογράφων, αποκληθείς και Πίνδαρος της Εκκλησιαστικής μουσικής, στον οποίο ανήκει και το περίφημο Κοντάκιο της γέννησης του Χριστού (Η Παρθένος σήμερα...), καθώς και ο Γεώργιος Πισίδης, στον οποίο ανήκει, εκτός των άλλων, ο Ύμνος στην Ανάσταση του Χριστού, και είναι ο δημιουργός του είδους «κοντάκιο». Χαρακτηριστικό της μουσικής της περιόδου αυτής, είναι ότι, τα μέλη είναι σύντομα, με ταχύ ρυθμό, που βασίζονται στους αρχαίους Ελληνικούς τρόπους, τους οποίους όμως ονόμασαν ήχους. Μέχρι την εποχή του Ιωάννου του Δαμασκηνού, είχαν δημιουργηθεί τέσσερις ήχοι.

2. Περίοδος από Ιωάννου Δαμασκηνού μέχρι το 1453.

Με τον Ιωάννη Δαμασκηνό, που απεκλήθη και Χρυσορρόας, αρχίζει λαμπρά περίοδος της Εκκλησιαστικής μουσικής. Χρησιμοποίησε αρχαία μετρικά πρότυπα στην ποίησή του και εφάρμοζε σωζόμενες αρχαίες μελωδίες στις χριστιανικές ωδές. Κύριο χαρακτηριστικό της μουσικής περιόδου αυτής είναι η ανάπτυξη αργών μελών, όπως τα «Χερουβικά», τα «κοινωνικά» και άλλα, που πήραν την ονομασία «Παπαδικά». Ο Δαμασκηνός συνέθεσε πλήθος μελών, όλων των ειδών: Όπως ο κανών του Πάσχα (Αναστάσεως ημέρα...), τα τροπάρια «των Ουρανίων στρατιών αρχιστράτηγε», το «Ιδού ο Νυμφίος έρχεται» κ.λπ. Έγραψε το Τυπικόν των διαφόρων ακολουθιών. Θεωρείται ο μεγαλύτερος αναμορφωτής της Βυζαντινής μουσικής και ως προς το μέλος και ως προς την παρασημαντική. Είναι δημιουργός του Οκταήχου. Στους υπάρχοντες τέσσερις ήχους

πρόσθεσε άλλους τέσσερις πλάγιους και έτσι δημιουργήθηκε το οκτάηχο. Δημιούργησε νέο τρόπο σημειογραφίας, που ήταν στενογραφικός. Επίσης συνέταξε το λεγόμενο «Κανόνιο», όπου περιέχεται η θεωρία της μουσικής και τίθενται τα θεμέλια για τη δημιουργία τεχνικότερων αργών μουσικών μελών, που θεωρούνται κλασσικά αριστουργήματα.

Κατά την περίοδο αυτή, εμφανίζονται και άλλοι σπουδαίοι υμνογράφοι, όπως ο Κοσμάς ο Μελωδός, ο Ιωσήφ ο Θεσσαλονίκης, ο Ανατόλιος Στουδίτης, οι αδελφοί Θεοφάνης και Θεόδωρος Γραπτός, αλλά και υμνογράφοι Πατριάρχες, όπως ο Μέγας

Φώτιος, αλλά και Αυτοκράτορες, όπως ο Λέων ο Σοφός και ο Κωνσταντίνος Πορφυρογέννητος και η γνωστή μοναχή Κασσιανή.

Την λαμπρή αυτή περίοδο κλείνουν ο Ιωάννης Κουκουζέλης, που αποτελεί τη δεύτερη, μετά τον Ιωάννη Δαμασκινό, μεγάλη μορφή της Βυζαντινής μουσικής, ο Γεώργιος Παχυμέρης, ο Ιωάννης Κλαδάς, ο Μανουήλ Δούκας και ο Χρυσάφης, ο οποίος ήταν και Λαμπαδάριος της Αγίας Σοφίας κατά την άλωση της Πόλης.

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ

Byzantine music of the Greek Orthodox Church (Υμνοι της Μ.Εβδομάδος) Vol 4.
Zorba Υμνοι Εσπερινού και Ορθρου Zorba Greek Klassikal Music : Byzantine Orcestral of Athens : (Sony Music).

3. Μουσική της Δυτικής Εκκλησίας..

Η επίδραση της Βυζαντινής Μουσικής επί της μουσικής της Δύσεως ήταν μεγάλη και ευεργετική. Η Δυτική Εκκλησία μέχρι και τον 3^ο αιώνα, χρησιμοποιεί, για τη λειτουργία την Ελληνική γλώσσα, καθώς και τους Ελληνικούς Ύμνους. Διατηρεί επίσης την αντιφωνία της Ανατολικής Εκκλησίας, ενώ από τα τρία γένη της μουσικής (διατονικό, χρωματικό, εναρμόνιο), κράτησε μόνο το ένα, το διατονικό. Ακόμη η Δύση παρέλαβε από τους Έλληνες το σύστημα γραφής της μουσικής, το οποίο διατηρήθηκε μέχρι το 10^ο αιώνα, οπότε αντικαταστάθηκε από το Λατινικό αλφάβητο.

α. Αμβροσιανό Μέλος

Πήρε το όνομά του από τον Άγιο Αμβρόσιο, Επίσκοπο του Μιλάνου (340-397), ο οποίος το οργάνωσε. Περιέχει πολλά στοιχεία της Βυζαντινής Μουσικής, και αυτούσιους, πολλούς Ελληνικούς Ύμνους. Περιέχει επίσης την αντιφωνία και από τα τρία γένη της Βυζαντινής μουσικής, μόνο το διατονικό, όπως περιέχει και τα «αλληλουία» και βασίζεται επί τεσσάρων μουσικών τόνων. Ο Αμβρόσιος είχε απαγορεύσει τη χρήση εκκλησιαστικού οργάνου. Το Αμβροσιανό μέλος αποτελεί έναν από τους τέσσερις τύπους λειτουργίας της Καθολικής Εκκλησίας και είναι ακόμη και σήμερα εν χρήσει, θεωρείται δε, ως γέφυρα η οποία ένωσε τη μουσική Ανατολής και Δύσεως και ως αφετηρία της Ευρωπαϊκής μουσικής.

β. Γρηγοριανό Μέλος

Το όνομά του οφείλει στον Πάπα Γρηγόριο τον Μέγα (590-604), Επίσκοπο Ρώμης, από τον οποίο οργανώθηκε. Ο Πάπας Γρηγόριος ο Μέγας ανέλαβε τη μεταρρύθμιση του Χριστιανικού μέλους. Μάζεψε, ξεκαθάρισε και διόρθωσε τις μελωδίες που υπήρχαν, συνέθεσε καινούργιες και καθόρισε με ακρίβεια πως και σε ποιο σημείο της λειτουργίας πρέπει να ψάλλονται. Ο Γρηγόριος ο Α΄ απάλλαξε το Αμβροσιανό μέλος από το βάρος των καθ' αυτό Ανατολικών στοιχείων και επέτρεψε την ανάπτυξη της πολυφωνίας και τη χρήση του Εκκλησιαστικού οργάνου, η συμβολή του οποίου στην εξέλιξη της Εκκλησιαστικής μουσικής της Δύσεως υπήρξε σπουδαιότατη. Το Γρηγοριανό μέλος είναι και σήμερα εν χρήσει στην Καθολική Εκκλησία. Το Γρηγοριανό μέλος είναι μονοφωνικό, έχει τη μορφή χορικού και μονωδίας, και ψάλλεται από χορωδία και σολίστες. Περιλαμβάνει δύο κατηγορίες ψαλμών, τους ψαλμούς Λειτουργίας και τους ψαλμούς της λειτουργίας των Ωρών.(33)

(33) Τολίκα Ολυμπία :Παγκόσμιο Λεξικό της Μουσικής ,εκδόσεις Στοχαστής , Αθήνα 1999.

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Γρηγοριανή νεκρώσιμη λειτουργία
Sequentia dies irae ,dies illa
- 2) Proprium missae in epiiphania domini.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Η Μουσική από την Αναγέννηση μέχρι τους νεώτερους χρόνους.

Η μεγάλη πνευματική και καλλιτεχνική άνθιση που παρατηρείται από το 14ο έως και το 16ο αιώνα και είναι γνωστή ως Αναγέννηση αφορά και το χώρο της μουσικής . Κατά την Αναγέννηση τα πολυάριθμα μέλη της λεγόμενης φλαμανδικής σχολής , έπαιξαν ηγετικό ρόλο στην ανάπτυξη ενός μουσικού στύλ το οποίο μπορεί να χαρακτηριστεί ως μουσική πολυφωνία . Οι κυριώτερες μουσικές φόρμες , ήταν η Λειτουργία και το Μοτέτο . Σ' αυτά προστέθηκαν και διάφοροι εθνικοί τύποι κοσμικής μουσικής , όπως το Ιταλικό και το Αγγλικό Μαδριγάλι το γαλλικό πολυφωνικό Σανσόν και το γερμανικό Λιντ . Η ενόργανη μουσική , απέκτησε σημαντική σπουδαιότητα σε πολυάριθμες συνθέσεις (πρελούδια , τοκάτες, παραλλαγές, καντσόνες κ.λ.π) για όργανο , πιάνο και λαούτο όπως και για μικρά ενόργανα σύνολα . Ακόμα καλλιεργήθηκε πολύ και η μουσική χορού . Στις παρακάτω σελίδες θα αναφερθούμε εν συντομία στους μεγάλους μουσικούς δημιουργούς που με τα έργα τους συνέβαλαν ιδιαίτερα στην εξέλιξη της μουσικής από την εποχή της Αναγεννήσεως μέχρι τους νεώτερους χρόνους, και στους αντίστοιχους πίνακες ζωγραφικής .

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Κλαούντιο Μοντεβέρντι (1567-1643)

Ιταλός συνθέτης, γιος γιατρού, που από νεαρή ηλικία τραγουδούσε στη χορωδία του Καθεδρικού ναού της Κρεμόνας. Μαθήτευσε πλάι στον Ιντζενιέρι, το αξιολογότερο δάσκαλο της εποχής του, και στα 16 του χρόνια δημοσίευσε τα πρώτα του πνευματικά

μαδριγάλια (1583). Το 1587 (20 χρονών), παρουσίασε το πρώτο του βιβλίο με μαδριγάλια για 5 φωνές. Το 1590, μπήκε στην υπηρεσία του δούκα της Μάντοβας ως βιολιστής και τραγουδιστής και το 1602 έγινε διευθυντής χορωδίας. Με τον εργοδότη του ταξίδεψε πάρα πολύ. Όταν το 1600, σ' ένα βασιλικό γάμο στη Φλωρεντία, άκουσε το σκηνικό έργο του Πέρι «Ορφέας», που εκτελέστηκε ως μέρος της τελετής, εμπνεύστηκε και ο ίδιος από το ίδιο θέμα. Η δική του πασίγνωστη απόδοση παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στο ιδιωτικό θέατρο του δούκα, το 1607, το χρόνο του θανάτου της γυναίκας του που ήταν τσεμπαλίστρια. Το 1612 το δούκα τον διαδέχθηκε ο αδελφός του, που δε συμπαθούσε το Μοντεβέρντι. Έτσι, αυτός άφησε τη Μάντοβα και ένα χρόνο αργότερα ανέλαβε καθήκοντα στον Άγιο Μάρκο της Βενετίας, της πόλης που πρώτα άνοιξε δημόσια θέατρα όπερας. Το 1632, αφού σώθηκε από την επιδημία της πανώλης, στην οποία έχασε το γιο του Φραντσέσκο, και μετά τη σύλληψη του γιου του Μαξίμου (γιατρός και αστρολόγος) από την ιερά εξέταση, ο Μοντεβέρντι έγινε μοναχός. Μολονότι έγραψε κυρίως εκκλησιαστική μουσική και μαδριγάλια, το κύριο ενδιαφέρον του ήταν η όπερα. Εκτός από τον «Ορφέας», αναφέρουμε την «Επιστροφή του Οδυσσέα στην πατρίδα» (1641) και τη «Στέψη της Πομπέας» (1642). Είναι ιδιαίτερα σημαντικός για τα τολμηρά αρμονικά του πειράματα στη νέα μονωδιακή τεχνοτροπία και για τη λεπτομερή επεξεργασία της ορχήστρας. Έδωσε την πιο ολοκληρωμένη έκφραση στους πόθους της εποχής του με μια τόλμη που και σήμερα ακόμη εκπλήσσει. Χρησιμοποιεί τις δαιμονικές, γεμάτες τρελό πάθος εκδηλώσεις, όπως και τη χάρη και την τρυφερότητα.

Δισκογραφία: Monteverdi Balli: hyperion
Olympia's lamenti: hyperion
Monteverdi vespers: hyperion
Canzonnete: Naxos.

Ορλάντο Λάσσο (1532-1594)

Φλαμανδός συνθέτης. Η θαυμάσια παιδική φωνή του τραβούσε σαν μαγνήτης και του στοίχισε τρεις απόπειρες απαγωγής από τη χορωδία της Εκκλησίας του Αγίου Νικολάου της Μον. Έτσι, έφυγε από τη χορωδία και έζησε σε διάφορες οικογένειες

ευγενών. Όταν άλλαξε η φωνή του, με το τέλος της εφηβείας, ο Λάσσο εγκαταστάθηκε στη Νάπολη (1550-1553) και αργότερα διορίστηκε δάσκαλος των χορωδιών του Αγίου Ιωάννη του Λατερανού στη Ρώμη και στη συνέχεια πήγε στην Αμβέρσα, όπου εξέδωσε τα πρώτα του έργα. Η φήμη του απλώθηκε σε ολόκληρη την Ευρώπη. Το 1556 ο δούκας της Βαυαρίας, Αλβέρτος ο Ε΄, τον κάλεσε για ψάλτη στην αυλή του και το 1563 τον ονόμασε αρχιμουσικό, ιδιότητα που διατήρησε μέχρι το θάνατό του. Η χορωδία της Βαυαρίας, υπό τη διεύθυνσή του, έγινε η καλύτερη της Ευρώπης και συγκέντρωνε μέχρι 60 τραγουδιστές και 30 εκτελεστές οργάνων. Ανέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα στο Μόναχο, δημιουργώντας ένα μνημειώδες έργο, συμμετέχοντας σ' όλες τις θρησκευτικές τελετές και σε όλες τις διασκεδάσεις της Αυλής. Βρήκε, ακόμα, το χρόνο να πραγματοποιήσει πολλά ταξίδια στην Ιταλία και στις Κάτω Χώρες. Το 1570 του δόθηκε ένας τίτλος ευγενείας από τον αυτοκράτορα Μαξιμιλιανό και το 1574 ο πάπας Γρηγόριος ΙΓ΄ τον έχρισε ιππότη της «χρυσής περικημίδας». Το 1590 έπαθε μια οξεία κρίση νευρασθένειας από την οποία συνήλθε το 1593. Ο Λάσσο υπήρξε ο διασημότερος μουσικός της Αναγέννησης. Η φήμη του ξεπέρασε ακόμα και εκείνη του Παλεστρίνα. Οι σύγχρονοί του πίστευαν ότι ήταν ο μεγαλύτερος συνθέτης που είχε παρουσιαστεί μέχρι τότε. Στο τεράστιο έργο του (πάνω από 2.000 συνθέσεις), χειρίζεται εξίσου καλά όλα τα μουσικά είδη. Αντιπροσωπεύει το τελευταίο και μεγαλύτερο μέρος των Σχολών των Κάτω Χωρών. Πέθανε στο Μόναχο. Υπήρξε απόλυτος κύριος των τεχνικών μέσων της σύνθεσης, εκφράζει με τη μουσική του όλες τις ποικιλίες του ψυχικού κόσμου. Είναι επικός, λυρικός, σοβαρός και εύθυμος, ενεργητικός και μεγαλαυχολικός. Ονομάστηκε «νέος Ορφέας».

Δισκογραφία: Missa bell' Amfitrit' altera: hyperion
Lassus music for easter week: hyperion
Chansons (5): Naxos
Lagrima di San Pietro: Naxos
Lessons I and III for Maundy Thursday: Naxos.

Τζοβάννι Γκαμπριέλι (1556-1612)

Υπήρξε ο σημαντικότερος εκπρόσωπος της Βενετσιάνικης Σχολής, ανιψιός του Αντρέα Γκαμπριέλι. Υπήρξε σπουδαίος μάστορας της πολυχρωδιακής Βενετσιάνικης τεχνοτροπίας και έξοχος συνθέτης μοτέτων με οργανική συνοδεία αλλά και οργανικής μουσικής για την ορχήστρα του Αγίου Μάρκου. Έγραψε φωνητική και ενόργανη μουσική, θρησκευτική και μουσική.

Δισκογραφία: Gabrieli: Christmas Motets: hyperion
Sacrae symphoniae.

Κλεμόν Ζανεκέν (1480-1558)

Γάλλος συνθέτης περιγραφικών η προγραμματικών πολυφωνικών κοσμικών τραγουδιών. Αναμφισβήτητα υπήρξε αρχηγός της Παριζιάνικης Σχολής στο τραγούδι. Δυστυχώς, πολύ λίγα πράγματα γνωρίζουμε γι' αυτόν. Έγραψε 2 λειτουργίες, πολλές συλλογές με ψαλμούς και πάνω από 200 τραγούδια για 3 ή 4 φωνές.

Δισκογραφία: Το τραγούδι των πουλιών: harmonia mundi
Οι κραυγές του Παρισιού
Ο κορυδαλλός.

Ζοσκέν Ντε Πρε (1450-1521)

Φλαμανδός συνθέτης, προφανώς μαθητής του Οκέγκεμ, που το ύφος του επηρεάστηκε παράλληλα και από τις σχολές των Όμπρεχτ και Μπονούα. Από το 1460 περίπου, έως το 1504 βρισκόταν στην Ιταλία, στην αρχή ως ψάλτης στον Καθεδρικό ναό του Μιλάνου και στη συνέχεια, διαδοχικά, στην υπηρεσία του καρδινάλιου Α. Σφόρτσα στο Μιλάνο, στο παρεκκλήσιο του πάπα στη Ρώμη και στην υπηρεσία του δούκα της

Φερράρας. Το 1504 επέστρεψε στις Κάτω Χώρες. Τα τελευταία δέκα χρόνια της ζωής του έζησε ως μοναχός σε μια εκκλησία του Κοντέ. Θεωρείται ως ο πιο προικισμένος συνθέτης της εποχής του και τα έργα του υπήρξαν ιδιαίτερα δημοφιλή. Έγραψε 18 λειτουργίες, σχεδόν εκατό μοτέτα και πάνω από 70 κοσμικά έργα.

Δισκογραφία: Λειτουργία *Punge lingua*
Μοτέτα, κοσμικά τραγούδια
Θρήνος για το θάνατο του Οκέγκεμ: *Deutsche Grammophor*.

Θωμάς Μόρλεϋ (1557-1602)

Άγγλος συνθέτης, από τους αξιολογότερους της Ελισαβετιανής εποχής. Μαθητής του Μπερντ, έγινε οργανίστας στον Άγιο Παύλο (1591) και το 1592 στο Βασιλικό παρεκκλήσι. Το 1598 έλαβε το μονοπώλιο των μουσικών εκδόσεων για 21 χρόνια. Το 1603 δημοσίευσε τη συλλογή μαδριγαλιών, "οι θρίαμβοι της Οριάννας," αφιερωμένα στη βασίλισσα Ελισάβετ Α'. Οι κοσμικές του συνθέσεις είναι πιο σημαντικές από τις εκκλησιαστικές. Έγραψε μια θαυμάσια μελέτη: "A plaine and easie introduction to practicall misicke" (1597), που είναι πολύτιμη στην ιστορία.

Δισκογραφία: Μαδριγάλια.

Ουίλλιαμ Μπερντ

Άγγλος συνθέτης. Μολονότι δεν υπάρχει πειστική μαρτυρία ότι ο Μπερντ προήλθε από τα παιδιά του βασιλικού παρεκκλησίου, υπό τον Τάλλις, είναι ωστόσο, γνωστό ότι στα 20 του έγινε οργανίστας στον Καθεδρικό ναό τού Λίνκολν, παραμένοντας εκεί μέχρι το 1572, που έγινε οργανίστας στο Βασιλικό παρεκκλήσιο με τον Τάλλις. Οι δυο τους εξασφάλισαν το 1575 την αποκλειστικότητα των τυπογραφικών δικαιωμάτων από τη βασίλισσα Ελισάβετ, η οποία εκτιμούσε πάντα τον Μπερντ, παρά

την ακλόνητη συμπάθειά του στο Ρωμαϊκό Καθολικισμό. Μολονότι έγραφε τέλεια μουσική για την Αγγλικανική εκκλησία, το λατινικό κείμενο της Καθολικής λειτουργίας του, ήταν η κύρια έμπνευσή του σε λειτουργία και μοτέτα. Το υπόλοιπο εκτενές του έργο περιλαμβάνει μαδριγάλια και μουσική δωματίου για βιόλα.

Δισκογραφία: Τρεις (λατινικές) λειτουργίες για 3, 4 και 5 φωνές: Naxos
Τραγούδια φαντασίες και in nomine για έγχορδα: Naxos.

Ιωάννης Ντούουλαντ (1562-1626)

Άγγλος συνθέτης, τραγουδιστής και λαουτίστας. Το διάστημα 1580-1584, ήταν στην υπηρεσία του βρετανού πρέσβη στο Παρίσι. Ο Καθολικισμός που ασπάστηκε εκεί, στράφηκε εναντίον του όταν επέστρεψε στην Αγγλία και ζήτησε εργασία στην Αυλή της Ελισάβετ το 1594. Έφυγε τότε και αφού επισκέφτηκε δυο Γερμανούς ευγενείς, έφτασε στην Ιταλία για να σπουδάσει με τον Μαρέντσιο. Το διάστημα 1598-1606 ήταν λαουτίστας στην Αυλή του Χριστιανού Δ΄ της Αυστρίας και στη συνέχεια εγκαταστάθηκε στο Λονδίνο, όπου το 1612, πέτυχε την πρώτη του θέση στην Αυλή της Αγγλίας. Μολονότι στην εποχή του η φήμη του οφειλόταν στην εκτέλεση του λαούτου, έχει περάσει στην ιστορία με τα εκφραστικά τραγούδια, με συνοδεία λαούτου, που έγραψε.

Δισκογραφία: Lachrymae or senen tears
Φαντασία: Deutsche.

Δον Κάρλος Τζεζουάλντο (1560-1613)

Ιταλός συνθέτης. Μελέτησε σοβαρά τη μουσική και εξέδωσε επτά βιβλία με μαδριγάλια. Το ανορθόδοξο γράψιμο και η υπερβολική ευαισθησία της έκφρασης, τον κατέταξαν στα «ονόματα» της ιστορίας της τέχνης. Σύγχρονος του Μοντεβέρντι, υπήρξε

ιδιοφυής τεχνίτης του μαδριγαλιού. Ο μουσικός λόγος των τελευταίων έργων του (μετά το 1611) κορυφώνει και συνάμα υπερβαίνει με την πρωτάκουστη αρμονική του τόλμη και τη βίαια, ασυνεχή, δραμαματική του άρθρωση, κάθε προηγούμενη παράδοση εκφραστικού μηχανισμού.

Δισκογραφία: Μαδριγάλια (πεντάφωνα) από το 5^ο και 6^ο βιβλίο μαδριγαλιών: Naxos.

Ιωάννης Πιερλουίτζι ντα Παλεστρίνα (1525-1594)

Ιταλός συνθέτης. Γιος πλούσιου κτηματία, ο Παλεστρίνα τραγουδούσε στη χορωδία του Καθεδρικού ναού του τόπου του και αργότερα στην Αγία Μαρία Μείζονα (Santa Maria Maggiore) της Ρώμης. Μετά από μια περίοδο ως οργανίστας και διευθυντής χορωδίας στο κτήμα του, ξαναπήγε στη Ρώμη ως διευθυντής χορωδίας του Αγίου Πέτρου, στον πάπα Ιούλιο Γ' και στη συνέχεια, στην υπηρεσία του πάπα Μάρκελλου Β', μέχρι που απελύθη από τον πάπα Παύλο Δ' επειδή παντρεύτηκε. Τότε έγινε μουσικός διευθυντής κατά σειρά: στον Άγιο Ιωάννη τον Λατερανό, στην Αγία Μαρία τη Μείζονα και στην ιδιαίτερη χορωδία του καρδινάλιου Ντ' Έστε και, τελικά, επέστρεψε στον Άγιο Πέτρο το 1570. Λόγω ζηλοφθονιών, δεν πέτυχε ποτέ το μεγάλο διορισμό του διευθυντή χορωδίας στην Καπέλα Σιστίνα, μολονότι ο Σέξτος Β' τον έκανε επίτιμο συνθέτη της στη διάρκεια των τελευταίων του χρόνων. Το 1577 τον κάλεσε το Συμβούλιο του Τριδέντου για να διορθώσει τον ψαλμό από το Γκράντουαλ μια τεράστια δουλειά, η οποία τελικά εγκαταλείφθηκε. Μολονότι έγραψε πολλά κοσμικά τραγούδια, τα κύρια έργα του είναι αφιερωμένα στην πολυφωνική μουσική για την εκκλησία.

Δισκογραφία: Lesson I for Maundy Thursday: Naxos

Masses and Motets vol. 3: Naxos

Missa de Beata virgine I: Naxos.

Μιχαήλ Πραιτόριους (1571-1621)

Σημαντικότερος Γερμανός συγγραφέας και ιστορικός της μουσικής. Έγραψε θεωρητικές πραγματείες που εξετάζονται όλες οι όψεις της μουσικής του καιρού του, γόνιμος συνθέτης θρησκευτικής φωνητικής μουσικής για τη Διαμαρτυρόμενη Λουθηρανική Εκκλησία. Άρχισε την καριέρα του ως οργανίστας το 1604. Στην εννεάτομη συλλογή κωδικοποιεί τον πλούτο του λουθηρανικού Κοράλ. Το έργο του: "Syntagma musicum "(1614-1620) σε 3 τόμους, αποτελεί μια καταμέτρηση της μουσικής. Ο 2^{ος} τόμος είναι η πρώτη πηγή πληροφόρησης για τα μουσικά όργανα της εποχής.

Δισκογραφία: Dances from Terpsichore: Naxos

Kyrie Martyrum: Naxos.

Θωμάς Τάλλις (1505-1585)

Άγγλος συνθέτης, οργανίστας και διευθυντής χορωδίας στο Αβαείο του Ιερού Σταυρού στο Βάλθαμ (Εσσεξ), από το 1538 περίπου, έως το 1540. Ήταν, επίσης, συνδεδεμένος με το Βασιλικό παρεκκλήσι και απέκτησε τα μονοπώλια της μουσικής έκδοσης από τη βασίλισσα Ελισάβετ το 1575 με τον Μπερντ, υποστηρίζοντας την πολυφωνική λατινική τεχνοτροπία έναντι του ομοφωνικού ιδιώματος της Αγγλικανικής Εκκλησίας.

Δισκογραφία: A solfing song – in Nomine: Naxos

Lamentations: Naxos

Remember not, o Lord: Naxos.

ΖΩΓΡΑΦΟΙ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

Μαζάτσο:

Η Σταύρωση (Νεάπολη, Εθνικό Μουσείο του Καποντιμέντε).

Ο Αποκεφαλισμός του Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστή (Βερολίνο – Ντάλεμ, Κρατικό Μουσείο).

Η Παναγία με το βρέφος (Φλωρεντία – Παλάτσο Βέκκιο)

Η Αγία Τριάδα (Φλωρεντία, Βασιλική της Σάντα Μαρία Νοβέλλα).

Η Προσκύνηση των Μάγων (Βερολίνο – Ντάλεμ, Κρατικό Μουσείο).

Πάολο Ουτσέλλο:

Έφιππος ανδριάντας του Τζοβάννι Ακούτο (Φλωρεντία, Σάντα Μαρία ντελ φιόρε).

Η γέννηση της Παρθένου (Πράτο, Καθεδρικός ναός).

Ο Άγιος Γεώργιος και ο Δράκοντας (Λονδίνο, Εθνική Πινακοθήκη).

Προσωπογραφία νεαρού (Σαμπερύ, Μουσείο Μπενουά – Μαλέν).

Το κυνήγι (Οξφόρδη, Ασβολιανό Μουσείο).

Το θαύμα της βεβηλωμένης Όστιας (Ουρμπίνο, Εθνική πινακοθήκη της Επαρχίας Μάρκε).

Πιέρο ντελλα Φραντσέσκα:

Η Παναγία κυοφορούσα (Μοντέρκι – Κοιμητήριο).

Η βάπτισμα του Χριστού (Ουρμπίνο, Εθνική πινακοθήκη της Επαρχίας Μάρκε).

Η Ανάσταση του Χριστού (Σαν Σεπέλκρο, Δημοτική πινακοθήκη).

Ο Σολομών υποδέχεται τη βασίλισσα του Σαβά (Αρέτσο, Εκκλησία του Αγίου Φραγκίσκου).

Η Παναγία με το βρέφος και Άγιοι (Μιλάνο, Πινακοθήκη Μπρέρα).

Σάντρο Μποττιτσέλλι:

Ο Άγιος Σεβαστιανός (Βερολίνο, Κρατικό Μουσείο).

Η Αλληγορία της Άνοιξης (Φλωρεντία, πινακοθήκη Ουφίτσι).

Παλλάς και Κένταυρος (Φλωρεντία, πινακοθήκη Ουφίτσι).

Η γέννηση της Αφροδίτης (Φλωρεντία, πινακοθήκη Ουφφίτσι)

Η Συκοφαντία (Φλωρεντία, πινακοθήκη Ουφφίτσι).

Γιαν Βαν Άικ:

Η Παναγία με το βρέφος σε μια εκκλησία (Δρέσδη, πινακοθήκη).

Η Παναγία του Καγκελάριου Ρολέν (Παρίσι, Λουβρο).

Το ζεύγος Αρνολφίни (Λονδίνο, Εθνική πινακοθήκη).

Η Παναγία του ιερωμένου Βαν ντερ Πάιλε (Μουσείο της Βρέμης).

Βαν ντερ Βάουντεν:

Ευαγγελισμός (Παρίσι, Λούβρο).

Η Δευτέρα Παρουσία (Νοσοκομείο της Μπων, Βουργουνδία).

Βωμος του Μιραφλόρες (Κρατικό Μουσείο Βερολίνου).

Αποκαθήλωση (Μαδρίτη, Μουσείο του Πράδου).

Αποκεφαλισμός του Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστή (Κρατικό Μουσείο Βερολίνου).

Ιερώνυμος Μπος:

Τα επτά θανάσιμα Αμαρτήματα (Μαδρίτη, Μουσείο του Πράδου).

Ο κήπος των ηδονών (Μαδρίτη, Μουσείο του Πράδου).

Οι πειρασμοί του Αγίου Αντωνίου (Λισσαβόνα, Εθνικό Μουσείο Αρχαίας Τέχνης).

Ο Χριστός φέρει το Σταυρό (Γάνδη, Μουσείο Καλών Τεχνών).

Ο Άγιος Ιωάννης Βαπτιστής στην έρημο (Μαδρίτη, Μουσείο Λάζαρο Καλντιάνο).

Τζοβάννι Μπελλίνι:

Η Προσευχή στο όρος των Ελαιών (Λονδίνο, Εθνική πινακοθήκη).

Η Μεταμόρφωση (Νεάπολη, Εθνικό Μουσείο του Καποντιμόντε).

Ο Χριστός νεκρός ανάμεσα σε Αγγέλους (Ρίμινι, Δημοτικό Μουσείο).

Ιερή Αλληγορία (Φλωρεντία, πινακοθήκη Ουφφίτσι).

Λεονάρντο ντα Βίντσι:

- Η Παναγία με το γαρύφαλλο (Μόναχο, παλαιά πινακοθήκη).
- Ο Ευαγγελισμός (Φλωρεντία, πινακοθήκη Ουφφίτσι).
- Η Προσκύνηση των μάγων (Φλωρεντία, πινακοθήκη Ουφφίτσι).
- Η Παρθένος των Βράχων (Παρίσι, Λούβρο).
- Ο Μυστικός Δείπνος (Μιλάνο, Τραπεζαρία της Σάντα Μαρία Νοβέλλα).
- Η Τζοκόντα (Παρίσι, Λούβρο).
- Ο Άγιος Ιερώνυμος (Ρώμη, πινακοθήκη του Βατικανού).

Μιχαήλ Άγγελος:

- Η Αγία Οικογένεια (Φλωρεντία, πινακοθήκη Ουφφίτσι).
- Ιουδήθ και Ολοφέρνης (Ρώμη, Καπέλλα Σιστίνα).
- Η Κυμαία Σίβυλλα (Ρώμη, Καπέλλα Σιστίνα).
- Η δημιουργία του Αδάμ (Ρώμη, Καπέλλα Σιστίνα).
- Η Δευτέρα Παρουσία (Ρώμη, Καπέλλα Σιστίνα).
- Η μεταστροφή του Αγίου Παύλου (Ρώμη, Καπέλλα Παολίνα).

Ραφαήλ:

- Η Προσκύνηση των μάγων (Ρώμη, πινακοθήκη του Βατικανού).
- Οι Γάμοι της Παρθένου (Μιλάνο, πινακοθήκη Μπρέρα).
- Ο Άγιος Γεώργιος και ο Δράκοντας (Παρίσι, Λούβρο).
- Η Ταφή του Χριστού (Ρώμη, πινακοθήκη Μποργκέζε).
- Η Σχολή των Αθηνών (Ρώμη, Βατικανό).
- Η Μεταμόρφωση (Ρώμη, πινακοθήκη του Βατικανού).

Τζορτζόνε:

- Η Παναγία και το Βρέφος (Οξφόρδη, Ασμολιανό Μουσείο).
- Η Κρίση του Σολομώντα (Φλωρεντία, πινακοθήκη Ουφφίτσι).
- Η Προσκύνηση των Ποιμένων (Ουάσιγκτον, Εθνική πινακοθήκη).

Τισιανός:

Το θαύμα του νεογέννητου (Πάδοβα, Σχολή του Αγίου).

Μη μου άπτου (Λονδίνο, Εθνική πινακοθήκη).

Η Σαλώμη με την κεφαλή του Βαπτιστή (Ρώμη, πινακοθήκη Ντόρια-Παμφίλι).

Η Ανάσταση του Χριστού (Μπρέσσα, Εκκλησία των Αγίων Ναζαρίου και Κέλσου).

1600

Ιωάννης Βαπτιστής Λυλλύ (1632-1687)

Ιταλός συνθέτης, Γάλλος πολίτης από το 1661, ο οποίος έμαθε μόνος του βιολί. Στα 14 του χρόνια τον ανακάλυψε στη Φλωρεντία ο ιππότης De Guise, ο οποίος τον πήρε στο Παρίσι, στην οικογένεια της ανιψιάς του και εξαδέλφης του βασιλιά. Γρήγορα μπήκε στην μπάντα και λίγο αργότερα ο νεαρός Λουδοβίκος ΙΔ΄ τον έκανε μέλος της γνωστής ομάδας του, «24 βιολιά», ενώ στη συνέχεια, δημιούργησε μια νέα μπάντα «Les petits – violins», για να τη διευθύνει ο Λυλλύ. Γεννημένος για να εκμεταλλεύεται τις ευκαιρίες, ο Λυλλύ πήρε μαθήματα σύνθεσης από διάφορους ονομαστούς δασκάλους, πολύ πριν ανεβάσει μπαλέτα για την Αυλή, συχνά σε συνεργασία με τον Μολιέρο. Μετά τη γαλλική του πολιτογράφηση, ο βασιλιάς τον διόρισε συνθέτη δωματίου της Αυλής και μουσικό διδάσκαλο της βασιλικής οικογένειας. Ο μεγαλύτερός του, όμως, θρίαμβος ήταν η εξασφάλιση, το 1673, της εκμετάλλευσης ενός λυρικού θεάτρου και του αποκλειστικού δικαιώματος ανεβάσματος όπερας στη Γαλλία. Στη συνέχεια, πέτυχε να καθιερώσει τη Γαλλική Εθνική Όπερα με την Άλκηστη (1674) και την Αρμίδα (1686), γνωστότερες ανάμεσα στις πολλές του επιτυχίες. Στις όπερές του παραχωρούσε πάντα μεγάλη θέση στο χορό. Η ιδιοφυΐα του γονιμοποίησε με τους χορούς αυτούς όλη τη μεταγενέστερη ευρωπαϊκή μουσική. Πέθανε υπερβολικά πλούσιος, από μόλυνση του αίματος που προήλθε από τραυματισμό στο πόδι με τη μεγάλη μπακέτα του μαέστρου, διευθύνοντας το Te Deum στην τελετή ανάρρωσης του Λουδοβίκου ΙΔ΄. Άφησε έξι παιδιά, από τα οποία τρεις γιους μουσικούς.

Δισκογραφία: Ballet Music for the Sun King: Naxos

Χένρυ Πέρσελ (1658-1695)

Άγγλος συνθέτης, μέλος οικογένειας μουσικών. Ο πατέρας του τον έβαλε από μικρό στην παιδική χορωδία του βασιλικού παρεκκλησίου, την οποία διηύθυνε ο Κουκ, που υπήρξε και ο πρώτος του δάσκαλος. Στη συνέχεια, έγινε μαθητής του Χάμφρεϊ και, όταν άλλαξε η φωνή του, του Μπλόου. Και οι τρεις αυτοί θαυμάσιοι δάσκαλοι, ανέπτυξαν τα εξαιρετικά του προσόντα. Το 1673 έγινε χορδιστής οργάνου στην Αυλή του βασιλιά, το 1677 ονομάστηκε «συνθέτης του βασιλιά για τα βιολιά» (του Καρόλου Β΄, ισότιμα με τα 24 βιολιά του Λουδοβίκου ΙΔ΄) και το 1679 αναπλήρωσε τον Μπλόου στο όργανο του Αβαείου του Ουέστμινστερ, θέση που ξαναπήρε ο Μπλόου μετά το θάνατο του μαθητή του. Δεν ξέρουμε από τι πέθανε ο Πέρσελ, σε ηλικία 36 χρονών. Κατά μια εκδοχή, από φυματίωση, αφήνοντας μια χήρα και τρία από τα έξι παιδιά του. Βαδίζει προς το δρόμο που χάραζαν οι Βενετσιάνοι κι ο Λυλλύ. Η επίδραση των πρώτων είναι κυρίως αισθητή στα φωνητικά του σόλι. Έγραψε εκκλησιαστική μουσική (ύμνους, ψαλμούς, χορωδιακά), όπερες (Διδώ και Αινείας, Βασιλιάς Αρθούρος, Η Λυδή Βασίλισσα, Η Νεραϊδοβασίλισσα, Η Τρικυμία) Τραγούδια σύνθεσης για 50 περίπου θεατρικά έργα, φαντασίες, σονάτες.

Δισκογραφία: Διδώ και Αινείας: Chandos
Βασιλιάς Αρθούρος: Chandos
Royal and ceremonial odes: hyperion
The king's consort: hyperion
The complete odes and welcome songs: hyperion.

Αρχάγγελος Κορέλλι (1653-1713)

Ιταλός συνθέτης και βιολονίστας. Στα 13 του ο Κορέλλι πήγε στη Μπολόνια για

μαθήματα βιολιού και το 1670 μπήκε στην φιλαρμονική Ακαδημία. Οι λεπτομέρειες για τα πρώτα του ταξίδια είναι ασαφείς, αλλά γύρω στα 1685 εγκαταστάθηκε στη Ρώμη, ως βιολονίστας και συνθέτης, ζώντας στο ανάκτορο και διευθύνοντας τα εβδομαδιαία κονσέρτα του προσάτη του, Pietro Ottoboni και κάνοντας φίλους αρκετούς διάσημους καλλιτέχνες, μέσα από τον κύκλο των ανθρώπων που τον θαύμαζαν. Απέρριψε πολλές επικερδείς προσφορές μόνιμων εργασιών σε άλλα μέρη, κάνοντας μόνο σύντομες επισκέψεις στην Αυλή της Μοδένας το 1689 και στη Νάπολη το 1708, για να συναντήσει τον Σκαρλάττι. Ο Κορέλλι υπήρξε ο ιδρυτής της Κλασσικής σχολής του βιολιού. Η ποιότητα της γραφής του χαρακτηρίζεται από απλότητα και άρνηση της άσκοπης δεξιοτεχνίας. Οι σονάτες του διακρίνονται για το ενδιαφέρον μουσικό τους περιεχόμενο και για την ιδιαίτερη αξιοθαύμαστη βιολιστική τους τέχνη. Ανάμεσα στους πολυάριθμους μαθητές του, ξεχωρίζουν οι Τζεμινιάνι και Λοκατέλλι. Το έργο του, μικρό αλλά πλήρες και ομοιογενές, αποτελείται από 6 συλλογές ενόργανης μουσικής.

Δισκογραφία: Sonatas for strings: Chandos
Concerti grossi op. 6 nos 1-6: Naxos
Sonata da camera in D minor: Naxos
La folia: hyperion.

Ντήτριχ Μπουξτεχούντε (1637-1707)

Γερμανός οργανίστας και συνθέτης, δανικής καταγωγής, γιος επίσης οργανίστα. Το 1668 έλαβε τη θέση του οργανίστα της Marienkirche στο Λύμπεκ, που διατήρησε μέχρι το θάνατό του. Το 1673, οργανίστας πια με μεγάλη φήμη, διοργάνωσε τις ξακουστές μουσικές βραδιές του Λύμπεκ, συναυλίες, δηλαδή, εκκλησιαστικής μουσικής που δίνονταν για 5 συνεχόμενες Κυριακές πριν από τα Χριστούγεννα, παράδοση που συνεχίστηκε μέχρι τον 19^ο αιώνα. Η φήμη των συναυλιών και του διευθυντή τους, τράβηξε την προσοχή του Ιωάννη Σεβαστιανού Μπαχ που το 1705, ταξίδεψε με τα πόδια 200 μίλια για να τον ακούσει. Έγραψε λειτουργίες, πολλές καντάτες, 20 σονάτες και μεγάλο αριθμό κομματιών για όργανο και κλαβεςέν.

Δισκογραφία: Ein Feste Burg ist unser Gott: Naxos
Membra jesu nostri: Naxos.

ΖΩΓΡΑΦΟΙ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΕΣ (1600)

Καραβάτζο:

- Λαγουτάρης (Μόναχο, Κρατική πινακοθήκη).
- Έφηβος Βάκχος (Φλωρεντία, πινακοθήκη Ουφίτσι).
- Η μεταστροφή του Αγίου Παύλου (Ρώμη, Σάντα Μαρία ντελ Πόπολο).
- Ο Δαβίδ με το κεφάλι του Γολιάθ (Βιέννη, Μουσείο Ιστορίας της Τέχνης).
- Το δείπνον εις Εμμαούς (Μιλάνο, πινακοθήκη Μπρέρα).

Ρούμπενς:

- Ο Ευαγγελισμός (Βιέννη, Μουσείο Ιστορίας της Τέχνης).
- Ο Ιούστος Λίσιος και οι μαθητές του (Φλωρεντία, Παλάτσο Πίτσι).
- Η αρπαγή των θυγατέρων του Λευκίππου (Μόναχο, παλαιά πινακοθήκη).
- Η Αγία Οικογένεια (Κολωνία, Μουσείο Βαλλραφ-Ρίχαρτς).
- Ο κήπος του Έρωτα (Μαδρίτη, Μουσείο του Πράδου).

Βαν Ντάικ:

- Ο Άγιος Ιερώνυμος (Ελβετία, συλλογή Χ. Κίστερς).
- Ο θρίαμβος του Σίληνού (Λονδίνο, Εθνική πινακοθήκη).
- Ο Άγιος Αμβρόσιος και ο Αυτοκράτωρ Θεοδόσιος (Λονδίνο, Εθνική πινακοθήκη).
- Σαμψών και Δαλιδά (Βιέννη, Μουσείο Ιστορίας της Τέχνης).

Ρέμπραντ:

- Το μάθημα Ανατομίας του καθηγητή Τουλπ (Χάγη, Μέγαρο Μαυρικού).
- Νυχτερινή περίπολος (Αμστερνταμ, Βασιλικό Μουσείο).
- Το δείπνο εις Εμμαούς (Παρίσι, Λούβρο).
- Η Εβραία μνηστή (Αμστερνταμ, Βασιλικό Μουσείο).

Βερμέερ:

- Ο Χριστός στο σπίτι της Μάρθας και της Μαρίας (Εδιμβούργο, Εθνική

πινακοθήκη της Σκωτίας).

Γυναίκα που διαβάζει ένα γράμμα (Δρέσδη, πινακοθήκη).

Γαλατού (Αμστερνταμ, Βασιλικό Μουσείο).

Βελάσκειθ:

Η γριά μαγείρισσα (Εδιμβούργο, Εθνική πινακοθήκη της Σκωτίας).

Η Αφροδίτη στον καθρέφτη (Λονδίνο, Εθνική πινακοθήκη).

Ο Χριστός στο Στύλο (Λονδίνο, Εθνική πινακοθήκη).

Προσωπογραφία του πρίγκιπος διαδόχου Βαλτάσαρ Κάρλος, εφίππου (Μαδρίτη, Μουσείο του Πράδου).

Οι δεσποινίδες των τιμών (Μαδρίτη, Μουσείο του Πράδου).

Πουσσέν:

Η έμπνευση του ποιητή (Παρίσι, Λούβρο).

Η σφαγή των νηπίων (Παρίσι, Πτι Παλαί).

Η αρπαγή των Σαβίνων (Νέα Υόρκη, Μητροπολιτικό Μουσείο).

Η Αφροδίτη και οι Σάτυροι (Ζυρίχη, οίκος τέχνης).

Αφροδίτη (Δρέσδη, πινακοθήκη).

Το βασίλειο της Φλώρας (Δρέσδη, πινακοθήκη).

1700

Αντώνιος Βιβάλντι (1675-1741)

Ιταλός συνθέτης και βιολονίστας, μαθητής του πατέρα του, βιολονίστα στον Άγιο Μάρκο της Βενετίας. Το 1703 χειροτονήθηκε ιερέας, αλλά τα επόμενα χρόνια έγινε καθηγητής βιολιού και μουσικός διευθυντής στο Ωδείο θηλέων της Βενετίας «Οσπεντάλε της Πιετά», δίνοντας παράλληλα και ρεσιτάλ Στο Ωδείο έμεινε μέχρι το 1740, εκτός από τα τρία χρόνια που ήταν αρχιμουσικός στη Μάντοβα και κάποιες επισκέψεις στο εξωτερικό. Έγραψε 40 περίπου όπερες, 50 θρησκευτικές συνθέσεις και άλλες τόσες κοσμικές καντάτες και σερενάτες, γύρω στις 100 σονάτες και πάνω από 500 κοντσέρτα και συμφωνίες. Οι όπερές του έχουν σχεδόν ξεχαστεί, όχι όμως και τα κοντσέρτα του.

Δισκογραφία: The four seasons (οι τέσσερις εποχές): Chandos

Four Bassoon concertos: Chandos

Wind and Brass concert: Naxos.

Ιωάννης Σεβαστιανός Μπαχ (1685-1750)

Γερμανός συνθέτης, καταγόμενος από μουσική οικογένεια με μακρά παράδοση. Την πρώτη του μουσική εκπαίδευση έλαβε από τον πατέρα του στο Άιζεναχ και στη συνέχεια από το μεγαλύτερο αδελφό του Ιωάννη Χριστόφορο, με τον οποίο έζησε μετά το θάνατο των γονιών του. Μαθητής του λυκείου του Όντρουφ, ο Μπαχ ήταν μέλος της χορωδίας στο Λύνεμπουργκ και το 1703, μόλις 18 χρονών, προσελήφθη ως βιολονίστας στην Αυλή του πρίγκιπα της Σαξονίας, καλλιεργώντας παράλληλα το όργανο και το κλαβεσέν. Το 1708 εγκαθίσταται στη Βαϊμάρη, αναγνωρισμένος πια για τις καταπληκτικές εκτελέσεις στο Όργανο, καθώς και το εξαιρετικό ταλέντο του ως βιολονίστα. Το 1717 έρχεται στη Δρέσδη για να λάβει μέρος σ' ένα διαγωνισμό ερμηνείας έργων για κλαβεσέν, με το Γάλλο βιρτουόζο Μαρσάντ, που τελικά δεν έγινε λόγω παραιτήσεως του αντιπάλου και το 1718 εγκαθίσταται στην Αυλή του Κάιτεν. Εδώ

η αδιαφορία για τη φωνητική μουσική ανάγκασε τον Μπαχ ν' ασχοληθεί με τη σύνθεση ενόργανης μουσικής και την τελειοποίηση ορισμένων οργάνων: μηχανισμός, κούρδισμα, τεχνική εκτέλεσης. Το πρώτο μέρος των συνθέσεων που συγκεντρώθηκαν κατόπιν στον κύκλο «καλώς συγκερασμένο κλειδοκύμβαλο» (24 πρελούδια και 24 φούγκες), γράφτηκε στο Κάιτεν, μαζί με τις Αγγλικές και τις Γαλλικές Σουίτες. Το 1723, ο Μπαχ εγκαταστάθηκε στη Λιψία, προκειμένου να διαγωνισθεί για την κατάληψη της θέσης του κάντορα στην εκεί εκκλησία του Αγίου Θωμά. Τελικά, κατέλαβε τη σημαντικότερη αυτή θέση, που επί δύο περίπου αιώνες την κατείχαν έγκυροι μουσικοί και η οποία μπορούσε να θεωρηθεί, ακόμα και από κοινωνικής άποψης, το αποκορύφωμα της σταδιοδρομίας ενός μουσικού. Στη Λιψία, εκτός από σύντομες διακοπές, ο Μπαχ έμεινε ως το θάνατό του. Αυτή είναι η πιο κοπιαστική και πιο έντονη περίοδος του συνθέτη, υποχρεωμένου από τη θέση του ν' ασχολείται με άπειρα πράγματα (Σχολή λατινικών, Σχολή μουσικής, κοντσέρτα, σύνθεση νέων μουσικών έργων κ.λπ.). Στα τελευταία χρόνια της ζωής του, έγραψε το μνημειώδες έργο «Η Τέχνη της Φούγκας», μια σύνθεση απaráμιλλης σοφίας που έμεινε ατελής εξαιτίας σοβαρής ασθένειας των ματιών του. Ύστερα από δυο χειρουργικές επεμβάσεις που απέτυχαν, συνεπιφέροντας μάλιστα σοβαρές βλάβες σε ολόκληρο τον οργανισμό του, ο Μπαχ πέθανε από αποπληξία. Επέζησαν για πολλά χρόνια η δεύτερη σύζυγός του, 6 γιοι και 4 κόρες από τα 20 παιδιά που είχε φέρει στον κόσμο με τους γάμους του (με τη Μαρία-Βαρβάρα και τη σοπράνο Άννα-Μαγδαληνή). Από τη διαδοχή των βιογραφικών στοιχείων, μόλις που διαφαίνεται η έντονη και παραδειγματικά δραστήρια ζωή του συνθέτη. Μια ζωή που εξελίχθηκε παράλληλα με ολόκληρη σειρά γραφειοκρατικών δοκιμασιών, τις οποίες ο Μπαχ υπέμεινε με αδιάφθορη εντιμότητα και με πολύ υψηλή αίσθηση της αποστολής του και των καθηκόντων του ως «υπηρέτης της μουσικής». Γιατί αυτό υπήρξε ο Μπαχ για τους σύγχρονούς του, ένας θεράπων της μουσικής που δεν αποδεσμεύτηκε ποτέ από την ιεραρχική και γραφειοκρατική οδό που είχε να διατρέξει από το πρώτο έως το τελευταίο σκαλοπάτι. Αλλά, σ' αυτό ακριβώς το βασανιστικό δέσιμο του συνθέτη στη γραφειοκρατία των Αυλών και των δημοτικών συμβουλίων, βρίσκεται το δράμα του Μπαχ, ο οποίος κέρδισε βραβεία και διακρίσεις για την ιδιότητά του ως εκτελεστή και τεχνικού και όχι για το μεγαλείο του συνθέτη. Στα έργα του υπάρχει η υψηλότερη τέχνη με τη βαθύτερη έκφραση της μουσικής.

Δισκογραφία: Violin concertos: hyperion
Sonatas and Partitas for solo violin: hyperion
The art of Fugue: hyperion
Christmas oratorio 3 cd's: Naxos
Six suites for solo cello: Chandos
Brandenburg concertos Nos 4 & 5 : Naxos.

Ζαν Φιλίπ Ραμώ (1683-1764)

Γάλλος συνθέτης, οργανίστας, τσεμπαλίστας και θεωρητικός. Πήρε τα πρώτα μαθήματα από τον οργανίστα πατέρα του και στη συνέχεια έδειξε τέτοια πρόοδο και ταλέντο, ώστε το 1701, του επέτρεψαν να πάει στην Ιταλία – αφού μάλιστα έπρεπε να θεραπευτεί από τον έρωτά του για μια νεαρή χήρα. Επέστρεψε το 1702 και κέρδισε τη ζωή του ως οργανίστας. Το 1722 εγκαταστάθηκε στο Παρίσι και παντρεύτηκε ένα κορίτσι 25 χρόνια νεότερό του. Έγραψε επιστημονικές εργασίες για την αρμονία και έγραψε εκπαιδευτικά κομμάτια για τσέμπαλο. Κατόπιν, στράφηκε στη σκηνή και με τη βοήθεια ενός πλούσιου γαιοκτήμονα γνώρισε τον Βολταίρο, ο οποίος έγινε αρκετές φορές λιμπρετίστας του. Η επιτυχία ήρθε αρκετά γρήγορα. Ο Ραμώ ήταν ο κύριος εκπρόσωπος της γαλλικής ομάδας ενάντια στην ιταλική, στον περίφημο Πόλεμο των Μπουφώνων.

Όλο το έργο του έχει μεγάλη πρωτοτυπία και είναι τυπικά γαλλικό. Το έργο του περιλαμβάνει 32 όπερες, 5 μοτέτα, 7 κοσμικές καντάτες και πολλά κομμάτια για κλαβεσέν. Επίσης, 20 θεωρητικά συγγράμματα.

Δισκογραφία: Harpsichord Music, pieces de clavecin: Naxos
Orchestral Suites vol. 1-2: Naxos
Abaris ou les Boreades: Naxos.

Δομίνικος Σκαρλάτι (1685-1757)

Ιταλός συνθέτης, γιος του Αλεξάνδρου Σκαρλάτι. Χάρη στη διδασκαλία του πατέρα του, ο νεαρός Δομίνικος, αντιμετώπισε το κοινό της Νάπολης στα 10 του χρόνια, με μια παράσταση της όπεράς του «Ειρήνη», μετά την οποία ο πατέρας του τον έστειλε στη Φλωρεντία και στη Βενετία, όπου ο Γκασπαρίνι τού έδωσε περισσότερα μαθήματα σύνθεσης. Το 1709 μπήκε στην υπηρεσία της βασίλισσας της Πολωνίας, γράφοντας όπερες για το ιδιωτικό της θέατρο στη Ρώμη, όπου το διάστημα 1715-1719 ήταν μουσικός διευθυντής. Το 1720 πήγε στη Λισσαβόνα, στο βασιλιά της Πορτογαλίας και όταν η μαθήτριά του η μικρή Βαρβάρα έγινε βασίλισσα της Ισπανίας το 1729, ο Δομίνικος εγκαταστάθηκε στη Μαδρίτη, στην υπηρεσία της, γράφοντας τις πολλές μικρές, αλλά απεριόριστα ποικίλες σουίτες για τσέμπαλο, στις οποίες κυρίως οφείλει σήμερα τη φήμη του. Βέβαια, δεν καθιέρωσε μια νέα τεχνική, ούτε δημιούργησε καινούργιες μορφές, με την ιδιοφυΐα του, όμως καταξίωσε αυτά που υπήρχαν. Έγραψε 14 όπερες, λειτουργίες, καντάτες, 12 concerti grossi, 17 συμφωνίες, φούγκες για όργανο κ.ά. Αρρώστια και οικονομικές δυσκολίες (που οφείλονταν σε χαρτοπαιξία) τον ταλαιπώρησαν τα τελευταία χρόνια.

Δισκογραφία: Scarlatti: Stabat Mater: hyperion
Piano Sonatas K. 162: Naxos.

Τζουζέπε Ταρτίνι (1692-1770)

Ιταλός συνθέτης, βιολονίστας και θεωρητικός που ανατράφηκε στους μοναχούς του Κάπο ντ' Ίστρια, όπου άρχισε να μελετά βιολί. Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο της Πάδοβας και μετά το μυστικό του γάμο με μια προστατευόμενη του καρδινάλιου Κορνάρου, απειλήθηκε με φυλάκιση και διέφυγε στο μοναστήρι της Ασίζης. Εκεί έκανε σπουδαίες ακουστικές ανακαλύψεις, ωρίμασε ως βιολονίστας και άρχισε να συνθέτει. Μετά από περισσότερες σπουδές στην Ανκόνα, διορίστηκε σε μουσικές θέσεις στην Πράγα και Πάδοβα, τη φημισμένη σχολή βιολιού, το 1728. Η επίδρασή του στην εξέλιξη

του βιολιού υπήρξε αποφασιστική. Έγραψε περίπου 140 κοντσέρτα, πάνω από 100 σονάτες, κ.ά. Έγραψε, ακόμα, πολλές θεωρητικές μελέτες.

Δισκογραφία: The Devil's Trill: hyperion
Tartiniviolin: hyperion.

Γκέοργκ Φίλιπ Τέλεμαν (1681-1767)

Γερμανός συνθέτης, που έγραψε 40 όπερες για τα θέατρα της Λιψίας και του Αμβούργου και ένα μεγάλο αριθμό εκκλησιαστικών έργων για τους πέντε ναούς του Αμβούργου, των οποίων υπήρξε μουσικός διευθυντής. Το 1708, διορίζεται αρχιμουσικός στην αυλή του Άιξναχ, όπου γνωρίζεται και συνδέεται με τον Ιωάννη Σεβαστιανό Μπαχ. Δοξάστηκε την εποχή του ως ο μεγαλύτερος Γερμανός συνθέτης.

Δισκογραφία: Concerto in D minor: Naxos
Recorder suite – viola concerto: Naxos
Trio Sonata in E major: Naxos
Tellman oboe concertos: hyperion.

Γκέοργκ Φρίντριχ Χαίντελ (1685-1759)

Γερμανός συνθέτης και οργανίστας, αγγλικής εθνικότητας από το 1726. Αντίθετα με τον Μπαχ, με τον οποίο γεννήθηκε την ίδια χρονιά, ο Χαίντελ δεν προερχόταν από μουσική οικογένεια. Ο πατέρας του, του επέτρεψε στα 9 του χρόνια να σπουδάσει μουσική με τον Τσαχάου, τον τοπικό οργανίστα, έπειτα από επιμονή του δούκα του Βάισσενφελς, ο οποίος είχε εντυπωσιαστεί από το αγόρι. Αρνήθηκε, όμως, την περαιτέρω μουσική εκπαίδευση που του πρόσφερε η αυλή του Βερολίνου, όπου ο Χαίντελ έπαιζε στα 11 του, επιμένοντας στη νομική καριέρα. Ωστόσο, ο Χαίντελ, έπειτα

από ένα χρόνο, άφησε το Πανεπιστήμιο του Χάλλε, γυρεύοντας πλατύτερη μουσική εμπειρία ως βιολονίστας στην ορχήστρα της όπερας του Αμβούργου, υπό τον Κάιζερ, όπου ανέβασε τις δύο πρώτες του όπερες με επιτυχία. Για ένα φιλόδοξο, όμως, συνθέτη όπερας, το δέλεαρ της Ιταλίας ήταν ακαταμάχητο και οι επισκέψεις του στη Φλωρεντία, στη Ρώμη, στη Βενετία και Νάπολη, ανάμεσα στα 1706-1710, του χάρισαν την αναγνώριση του συνθέτη. Για ένα διάστημα, δέχθηκε την επίδραση της ναπολιτάνικης σχολής. Έγραψε πολλές όπερες σε ναπολιτάνικη τεχνοτροπία, που, ενώ δεν στερούνται ομορφιάς, ωστόσο δεν τον αντιπροσωπεύουν απόλυτα. Ήξερε να συνδυάζει την τελειότητα της τεχνικής με την απλότητα στην έκφραση, το βάθος με τη χάρη. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό του Χαίντελ είναι η αγάπη του για τη φύση, στοιχείο που χαρακτηρίζει γενικά η γερμανική μουσική.

Δισκογραφία: Acis and Galatea: Decca
Gulio cesare in Eggitto: Decca
Messiah - chorases: Naxos
Concerti grossi: Chandos
Italian duets: hyperion
The occasional oratorio : hyperion

Βόλφραγκ Αμαντέους Μότσαρτ (1756-1791)

Αυστριακός συνθέτης, διευθυντής ορχήστρας και ερμηνευτής πληκτροφόρου οργάνου, βιολιού και βιόλας. Γιος του Λεοπόλδου Μότσαρτ, έδειξε πολύ νωρίς το εξαιρετικό του ταλέντο, παίζοντας τσέμπαλο στα 3 του χρόνια και συνθέτοντας στα 5. Η μεγαλύτερη αδελφή του, Μαρία Άννα ήταν επίσης λαμπρή τσεμπαλίστα και το 1762, ο Λεοπόλδος, αποφάσισε να παρουσιάσει τα παιδιά του σε διάφορες ευρωπαϊκές Αυλές. Πρώτα επισκέφθηκαν το Μόναχο και τη Βιέννη και την επόμενη χρονιά πραγματοποίησαν μεγαλύτερη περιοδεία, από Μόναχο, Άουγκσμπουργκ, Φραγκφούρτη κ.ά. έως Κολωνία, Βρυξέλλες και Παρίσι. Το 1764 πήγαν στο Λονδίνο, όπου ο Βόλφραγκ πήρε μαθήματα σύνθεσης από τον Ιωάννη Χριστιανό Μπαχ και τραγουδιού

από τον καστράτο Μαντσουόλι. Συμπλήρωσε τις γνώσεις του ακούγοντας έργα Γκλουκ και συχνάζοντας σε συναυλίες των μεγαλύτερων συνθετών της εποχής του, μεταξύ των οποίων και ο Χάυδν, του οποίου υπήρξε στενός φίλος.

Το Δεκέμβριο του 1769, ο Λεοπόλδος πήρε το γιο του στην Ιταλία, με παραμονή στη Βερόνα, Μάντοβα, Μπολώνια, Ρώμη, Νάπολη και Μιλάνο και το ταλέντο του παιδιού χειροκροτήθηκε παντού. Στη Ρώμη άκουσε το «Miserere» του Αλλέγκρι και ο μικρός Μότσαρτ το ξανάγραψε από μνήμης. Ο νέος αρχιεπίσκοπος του Σάλτσμπουργκ, σε αντίθεση με τον προηγούμενο, ήταν εχθρικός απέναντι στην οικογένεια Μότσαρτ και του έφερνε σημαντικές δυσκολίες. Έτσι, το 1777, ο Μότσαρτ εγκαταλείποντας τη θέση του αρχιμουσικού στην Αυλή του αρχιεπισκόπου, ξεκίνησε μια περιοδεία με τη μητέρα του από το Μόναχο, Άουγκσμπουργκ, Μανχάιμ και το 1778 έφτασε στο Παρίσι, χωρίς όμως να βρει το ευνοϊκό περιβάλλον που τον είχε υποδεχθεί στην παιδική του ηλικία. Τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς, πέθανε η μητέρα του και, ανήμπορος να βρει κάποια θέση εκεί, επέστρεψε στο Σάλτσμπουργκ, ως οργανίστας σε καθεδρικούς ναούς και αυλές, αντιμετωπίζοντας τη συνεχώς αυξανόμενη αντιπάθεια του αρχιεπισκόπου. Το 1782 παντρεύτηκε την Κονστάνς Βέμπερ, ανιψιά του Καρόλου Μαρία Φον Βέμπερ. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του ήταν μια παράθεση οικονομικών προβλημάτων μαζί μ' ένα ξεχείλισμα αριστουργημάτων σε όλα σχεδόν τα μουσικά πεδία. Η συνάντησή του με τον Λορέντσο ντα Πόντε τον ξανάφερε στο θέατρο με τα αριστουργήματα: "Οι γάμοι του Φίγκαρο" και "ο τιμωρημένος ακόλαστος" ή "ο Ντον Τζοβάννι". Έπειτα από το θάνατο του πατέρα του, ο Βόλφγκανγκ, πιεσμένος από οικονομικές δυσχέρειες, άρχισε να γράφει τις 3 τελευταίες συμφωνίες του, τις οποίες ολοκλήρωσε ανάμεσα στις 26 Ιουνίου και 10 Αυγούστου του 1789. Η υγεία του κλονίστηκε πολύ από την έντονη ζωή και τις οικονομικές δυσχέρειες και πέθανε στις 5 Δεκεμβρίου 1791, αφήνοντας ατελείωτο το «Ρέκβιεμ» που είχε αναλάβει λίγο καιρό πριν και το οποίο ολοκλήρωσε ο μαθητής του Φραντς Ξάβερ Συσμάιρ. Μολονότι λιγότερο αναμορφωτής της όπερας από του Γκλουκ και της σονάτας και της συμφωνίας από το Χάυδν, ο Μότσαρτ διέθετε ένα ανήσυχο ερευνητικό πνεύμα πιο ισχυρό από οποιοδήποτε άλλο σύγχρόνό του. Το πνεύμα αυτό, σε συνδυασμό με την τελειότητα της τέχνης του, μπορούν να ερμηνευτούν μόνο με τη λέξη «μεγαλοφυΐα». Η μουσική του είναι ορόσημο, κορυφή στην Ιστορία της Τέχνης. Σε αυτή συνυπάρχουν η επιτυχία και η τραγωδία. Είναι μουσική που σύμφωνα με τα λόγια του

ποιητή Ε.Τ.Α. Χόφμαν, μεταδίδει την «αίσθηση του απέραντου».

Δισκογραφία: Μικρή νυχτερινή μουσική σε σολ μείζ. κ.ν. 525

Συμφωνία αρ. 40 σε σολ ελάσσονα κ.ν. 550

Συμφωνία αρ. 41 σε ντο μείζ. κ.ν. 551 του «Διός».

The Mozart collection 3 (10 cd's): Naxos

Le Nozze di Figaro, cosi fan tutte, Don Giovanni, il flauto magico.

Κρίστοφ Βίλλιμπαλντ Γκλουκ (1714-1787)

Γερμανός συνθέτης. Σε ηλικία 12 χρόνων μπήκε σε ένα κολέγιο (Ιησουΐτών), όπου ασχολήθηκε επιστημονικά με τη μουσική και το 1732 πήγε στο Πανεπιστήμιο της Πράγας, όπου σπούδασε μουσική και φιλοσοφία. Επίσης, σπούδασε βιόλα, ενώ ταυτόχρονα τραγουδούσε, έπαιζε διάφορα όργανα και δίδασκε. Το 1736 μπήκε ως μουσικός στον εργοδότη του πατέρα του (δασοφύλακας), αλλά γρήγορα, το 1737, τον κάλεσε η οικογένεια του πρίγκιπα Metzι στο Μιλάνο, όπου μπόρεσε να σπουδάσει με τον Σαμμαρτίνι. Αδύναμος να μοιραστεί τον ενθουσιασμό του νέου δασκάλου για την ενόργανη μουσική, έκανε το 1741 το ντεμπούτο του στην όπερα και στη συνέχεια, στράφηκε κανονικά σ' αυτή. Μετά το 1745, ταξίδεψε πολύ, δημιουργώντας καινούργιες παραγωγές και δοκιμάζοντας τις οπερατικές σκηνές στο Λονδίνο, στο Παρίσι, στο Αμβούργο, στη Λιψία, στη Δρέσδη και αλλού, μέχρι που τελικά δέχτηκε την πρόσκληση της Μαρίας Θηρεσίας, να διευθύνει την όπερα της Βιέννης, το 1754, τέσσερα χρόνια μετά το γάμο του με μια πλούσια κυρία. Το 1756 τιμήθηκε στη Ρώμη με το παράσημο του Ιππότη του «Χρυσού Πτεριστήρος», αλλά η φιλία του με τον Καλτσαμπίτζι του άνοιξε τα μάτια στη δολιότητα και στην ψευτιά των ιταλικών οπερατικών συνθηκών. Τα έργα που ανέβασε στη Γαλλική σκηνή δημιούργησαν διαμάχη ανάμεσα στους επικρατούντες της γαλλικής όπερας (με επικεφαλής την πρώην μαθήτριά του, Μαρία Αντουανέτα) και στους αντιδραστικούς της ιταλικής μόδας, οι οποίοι έστειλαν αμέσως τον Πιτσίνι να αντιταχθεί σε ανοιχτή διαμάχη με τον Γκλουκ. Πέθανε στη Βιέννη μέσα σε μεγάλο πλούτο. Έγραψε 107 όπερες, από τις οποίες γνωρίζουμε περίπου 40 ιταλικές,

γύρω στις 12 κωμικές όπερες, 6 μεγάλες γαλλικές, μπαλέτα, παντομίμες, θρησκευτικά και ενόργανα έργα. Η μουσική του Χαίντελ και του Ραμό έχουν ασφαλώς επιδράσει στην καλλιτεχνική του διαμόρφωση.

Δισκογραφία: Δον Ζουάν (μπαλέτο): Naxos
Alceste (3 cd's): Naxos
Gavotte: Naxos
Night music: Naxos.

Ιωάννης Χριστιανός Μπαχ (1732-1795)

Γερμανός συνθέτης και οργανίστας, ο νεότερος γιος του Ι. Σ. Μπαχ. Έλαβε την πρώτη του μουσική παιδεία από τον πατέρα του και τον αδελφό του Κάρολο-Φίλιππο. Το 1756 πήγε στην Ιταλία όπου έγραψε εκκλησιαστική μουσική και το 1761 δόθηκε στο Τορίνο η πρώτη του όπερα «Αρταξέρξης». Τα επόμενα χρόνια εγκαταστάθηκε στο Λονδίνο, όπου συνάντησε το Μότσαρτ. Έγραψε πάνω από 20 όπερες, κοσμικές καντάτες, εκκλησιαστική μουσική, 49 συμφωνίες, 13 εισαγωγές, 31 συμφωνίες κοντσερτάντε, 37 κοντσέρτα, μουσική δωματίου κ.ά. Καλλιέργησε το πρόσχαρο και εύθυμο ύφος.

Δισκογραφία: Simfonias vol. 1: Naxos
Simfonias, op. 3 Nos 1-6: Naxos
Cello concerto in C minor: Chandos
Simfonia concertante in A major: Chandos.

Κάρολος-Φίλιππος-Εμμανουήλ Μπαχ (1714-1788)

Γερμανός συνθέτης, το δεύτερο και πολύ ζωηρό παιδί του Ι. Σ. Μπαχ. Ο Κάρολος-Φίλιππος ξεχώριζε από τη νεότερη γενιά των Μπαχ για το λαμπρό του παίξιμο

στο κλαβιέ και για τις προοδευτικές του σονάτες για πιάνο. Μετά τις σπουδές στον Άγιο Θωμά της Λειψίας, σπούδασε νομικά στα Πανεπιστήμια της Λειψίας και της Φρανκφούρτης και το 1740 μπήκε στην υπηρεσία του Φρειδερίκου του Μεγάλου. Εκεί διηύθυνε τη μουσική σε πέντε εκκλησίες και απέκτησε μεγάλη φήμη, πριν πεθάνει από ασθένεια των πνευμόνων. Έγραψε συνολικά γύρω στα 700 έργα, δείχνοντας πολύ μικρή συμπάθεια στην πολυφωνική παράδοση του «μεγάλου» πατέρα του. Αναφέρονται δύο ορατόρια, 2 πάθη, καντάτες, συμφωνίες, κοντσέρτα, σονάτες κ.ά.

Δισκογραφία: Bach's La folia: hyperion
Simfonias vol. 4: Naxos.

Λουίτζι Μποκερίνι (1743-1805)

Ιταλός συνθέτης και τσελίστας από τους μεγαλύτερους της εποχής του. Αρχικά ήταν μαθητής του πατέρα του (πετυχημένου κοντραμπασίστα) στη Λούκα και στη συνέχεια έφυγε στη Ρώμη για να ολοκληρώσει τις σπουδές του. Έγινε γρήγορα γνωστός ως τσελίστας, πραγματοποιώντας θριαμβευτικές περιοδείες στην Ιταλία και στη Γαλλία, ως βιρτουόζος και συνθέτης. Το 1769 εγκαταστάθηκε στη Μαδρίτη, όπου τον πατρονάριζε ο Δον Λουί μέχρι το θάνατό του το 1785. Από το 1787 μέχρι το 1797, ήταν στο Βερολίνο συνθέτης της Αυλής του Φρειδερίκου Γουλιέλμου Β'. Μετά το θάνατο, όμως, του βασιλιά το 1797, ο Μποκερίνι βρέθηκε άγνωστος στον έξω κόσμο και χωρίς μέσα. Τα τελευταία του χρόνια τα πέρασε στην Ισπανία, όπου η φτώχεια του ανακουφίστηκε από διάφορους μαικήνες για τους οποίους έκανε μεταγραφές σε κιθάρα των πολυάριθμων έργων δωματίου. Έγραψε ακόμα 2 όπερες, 2 ορατόρια, μία λειτουργία, 20 συμφωνίες κ.ά.

Δισκογραφία: Cello concerto: Naxos
Guitar quintes: Naxos
Flute quintes: Naxos.

Τζοβάννι Μπαττίστα Περγκολέζι (1710-1736)

Ιταλός συνθέτης. Ιδιαίτερα προικισμένος ως νέος, σπούδασε με τη βοήθεια ενός ευγενούς στη Νάπολη. Έπειτα από ένα επιτυχημένο ντεμπούτο στην όπερα, κατέλαβε κάμποσες θέσεις, αλλά πέθανε πολύ νέος στα 26 από φυματίωση, την εποχή που τελείωνε το Στάμπατ Μάτερ. Η αληθινή αναγνώριση του Περγκολέζι άρχισε μετά το θάνατό του. Τα έργα του παρουσιάζονταν παντού, ακόμα και στο εξωτερικό. Οι εκδότες, χωρίς ηθικούς φραγμούς, απέδιδαν σ' αυτόν τα έργα που ήθελαν να πουλήσουν. Και σήμερα ακόμη, δεν είναι πάντα δυνατόν να διακρίνουμε με βεβαιότητα τα αυθεντικά του έργα. Έγραψε 4 σοβαρές όπερες, 3 intermezzi, 2 κωμικές όπερες, 6 ορατόρια, 10 κοσμικές καντάτες, πολλές λειτουργίες, μοτέτα, ψαλμούς, στάμπατ μάτερ και πολλά έργα ενόργανα αναμφίβολης όμως πατρότητας.

Δισκογραφία: Concerti armonici nos 1-6: Chandos
Stabat Mater: hyperion.

Γιόζεφ Χάυδν (1732-1809)

Αυστριακός συνθέτης. Γιος αμαξοποιού, πέρασε την παιδική του ηλικία χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα. Τελικά το τραγούδι του τράβηξε την προσοχή του οργανίστα του Καθεδρικού ναού του Αγίου Στεφάνου της Βιέννης, ο οποίος του έδωσε μια θέση στη χορωδία. Εκεί έλαβε ικανοποιητική γενική μουσική εκπαίδευση, μολονότι οι δάσκαλοί του έδειξαν μικρό ενδιαφέρον για τις απόπειρές του να συνθέσει. Μετά την αλλαγή της φωνής του στην εφηβεία, ζούσε φτωχικά στη Βιέννη, όπου κάποιες αμοιβές διδασκαλίας, του επέτρεψαν να νοικιάσει μια σοφίτα. Εκεί, μπόρεσε να εξασκηθεί στο βιολί και στο πιάνο, ενώ παράλληλα συνέθεσε μια λειτουργία και τη μουσική για μια λαϊκή κωμωδία που παρουσιάστηκε το 1752. Ο Von Vürnberg, μαϊκήνας της μουσικής, τον κάλεσε το

1750 στο εξοχικό του σπίτι στο Βάιντζιρλ, να συνθέσει για τη μικρή ιδιωτική του ορχήστρα. Αργότερα, αφού δίδαξε για κάποια χρονική περίοδο στη Βιέννη, διορίστηκε το 1759 μουσικός διευθυντής στον Κόμη Μουζίν, κοντά στο Πίλτσεν (Βοημία), γεγονός που του παρείχε ένα μικρό μισθό, καθώς και μια μικρή ορχήστρα με την οποία μεγάλωσε σε αριθμό τα ενόργανα έργα του. Το 1761 μπήκε στην υπηρεσία των πριγκίπων Εστερχάζυ, μια από τις πιο ξεχωριστές οικογένειες που λάτρευαν τη μουσική. Εκεί, δεσμεύτηκε για όλη σχεδόν την υπόλοιπη ζωή του. Όταν τον πρίγκιπα Πωλ Άντον Εστερχάζυ διαδέχθηκε ο Νικόλαος Εστερχάζυ, ο μισθός και η ορχήστρα μεγάλωσαν και ακόμα ένα μεγαλόπρεπο θέατρο υπήρχε στη διάθεσή του. Η φήμη του και τα έργα του που εκδίδονταν, ταξίδευαν στο Παρίσι, απ' όπου το 1786 έφτασε παραγγελία για 6 συμφωνίες και στο Λονδίνο, το οποίο ήταν ελεύθερος να επισκεφθεί μετά την πρόσκληση του βιολονίστα Σάλομον, το 1790, και ξανά το 1794. Οι 12 νέες συμφωνίες του που μπήκαν στις συναυλίες του Σάλομον, του χάρισαν φήμη και πολλούς ξεχωριστούς φίλους. Το 1788 έλαβε το επίτιμο δικτορά της Οξφόρδης. Έγραψε 17 ιταλικές όπερες, σκηνική μουσική, ορατόρια και πολλά φωνητικά έργα, 104 συμφωνίες, μουσική δωματίου κ.ά.

Δισκογραφία: Cello concertos No 1 & 2: Naxos
Fantasia (capriccio) in c Major: Naxos
Trumpet concerto in E flat Major: Naxos
Haydn harmonie and little organ masses: hyperion
Haydn Russian quartets 1, 2, 3: hyperion.

1700

ΖΩΓΡΑΦΟΙ – ΠΙΝΑΚΕΣ

Βαπτώ:

- Ο ξελογιαστής και ο Βάκχος (Παρίσι, συλλογή Καγιέ).
- Οι χαρές της ζωής (Λονδίνο, συλλογή Ουάλλας).
- Η επιβίβαση για τα Κύθηρα (Βερολίνο, ανάκτορο του Σαρλλότενμπουργκ).
- Ο Σαγηνευτής (Τρουά, Μουσείο Καλών Τεχνών).

Φραγκονάρ:

Ο στεφανωμένος εραστής (Νέα Υόρκη, Αντίγραφο της συλλογής Φρικ)

Η πηγή του έρωτα (Λονδίνο, συλλογή Ουάλλας).

Οι λουόμενες (Παρίσι, Λούβρο).

Γιορτή στο Ραμπουγέ (Λισσαβόνα, Ίδρυμα Γκιουλμπενκιάν).

Χόγκαρθ:

Η όπερα του ζητιάνου (Λονδίνο, πινακοθήκη Τέητ).

Ο φτωχός ποιητής (Μπέρμιγχαμ, Μουσείου πινακοθήκης Τέχνης).

Η Κολυμβήθρα της Βηθεσδά (Λονδίνο, Βασιλικό νοσοκομείο του Αγίου Βαρθολομαίου.)

Γαμήλιος χορός (Λονδίνο, πινακοθήκη τέχνης).

Γκουάρντι:

Άγιος σε έκσταση (Τρέντο, Εθνικό Μουσείο).

Η Αναχώρηση του Τωβία (Βενετία, Εκκλησία του αρχάγγελου Ραφαήλ).

Η πλατεία του Αγίου Μάρκου (Βιέννη, Μουσείο Ιστορίας της Τέχνης).

Καπρίτσιο στην όχθη της λιμνοθάλασσας (Ν. Υόρκη, Μητροπολιτικό Μουσείο).

Κόνσταμπλ:

Τοπίο με διπλό ουράνιο τόξο (Λονδίνο, Μουσείο Βικτωρίας και Αλβέρτου).

Ο μύλος του Φλάτφορντ στην όχθη του ποταμού Στούαρτ (Λονδίνο, πινακοθήκη Τέητ).

Σπουδή με σύννεφα (Λονδίνο, Μουσείο Βικτωρίας και Αλβέρτου).

Η κοιλάδα του Ντέντχαμ (Εδιμβούργο, Εθν. πινακοθήκη της Σκωτίας).

Το κενοτάφιο (Λονδίνο, Εθνική πινακοθήκη).

Νταβίντ:

Οι έρωτες του Πάρη και της Ελένης (Παρίσι, Λούβρο).

Οι ραβδούχοι φέρνουν στο Βρούτο τα σώματα των γιων του (Παρίσι, Λούβρο)

Ο Μαρά δολοφονημένος (Βρυξέλλες, Βασιλικό Μουσείο).

Η Στέψη ή ο Ναπολέων στέφει την Ιωσηφίνα (Παρίσι, Λούβρο).

Ο Λεωνίδας στις Θερμοπύλες (Παρίσι, Λούβρο).

Γκόγια:

Ντον Μανουέλ Οσόριο ντε Θουνίγκα (Ν. Υόρκη, Μητροπολιτικό Μουσείο).

Η γυμνή μάγια (Μαδρίτη, Μουσείο του Πράδο).

Οι τουφεκισμοί της 3^{ης} Μαΐου (Μαδρίτη, Μουσείο του Πράδου).

Το θαύμα του Αγίου Αντωνίου (Μαδρίτη, Άγιος Αντώνιος της Φλωρίδας).

Η βασιλική Οικογένεια (Μαδρίτη, Μουσείο του Πράδου).

1800

Ούγκο Βολφ (1860 – 1903)

Αυστριακός συνθέτης. Έλαβε τα στοιχειώδη μαθήματα από τον πατέρα του και

το 1875 μπήκε στο Ωδείο της Βιέννης (υπό την κηδεμονία του Μάλερ) και σπούδασε αρμονία και πιάνο, αλλά διώχθηκε για τη συμμετοχή του σε μια μαθητική παρεκτροπή. Στη συνέχεια δίδασκε κι' έπαιζε χορευτική μουσική, μέχρι που κάποιοι φίλοι του τού εξασφάλισαν το 1881 θέση μαέστρου στο Σάλτσμπουργκ. Οι δεσποτικοί και εκκεντρικοί του όμως τρόποι τον έκαναν να χάνει κάθε δουλειά που άρχιζε. Ο Βολφ αναγνωρίζεται σήμερα ως ο σημαντικότερος αντιπρόσωπος του νεότερου γερμανικού λιντ. Γνωρίζει σε βάθος και χειρίζεται με θαυμαστό τρόπο, όχι μόνο όλα τα εκφραστικά μέσα της τέχνης του τραγουδιού, της μελωδίας και της μουσικής απαγγελίας, αλλά και την πλούσια εκφραστικότητα που απόκτησε, με την εξέλιξη στην κατασκευή του, το πιάνο το 19^ο αιώνα, όπως και τον πλούτο της νεότερης αρμονικής γλώσσας.

Δισκογραφία: Mörrike Lieder – Goete Lieder: Chandos
Songs by Hugo Wolf: Hyperion.

Καρλ Μαρία Φον Βέμπερ (1786 – 1826)

Γερμανός συνθέτης, διευθυντής ορχήστρας και πιανίστας. Ο βιολονίστας πατέρας του έλπιζε πάντα ότι ο γιος του θα αποδεικνυόταν ένας δεύτερος Μότσαρτ και ενεθάρρυνε τις σπουδές του. Σπούδασε στην αρχή στο Σάλτσμπουργκ με τον Χάυρν και μετά στη Βιέννη με τον Φόγκλερ.

Το 1804, ο Φόγκλερ του προσέφερε τη θέση του αρχιμουσικού στο θέατρο του Μπρεσλάου. Τα δύο χρόνια που έμεινε εκεί τον βοήθησαν να γνωρίσει καλύτερα το θέατρο και να ανακαλύψει το μεγάλο του ταλέντο στην διεύθυνση, να τελειοποιήσει την τεχνική του στο πιάνο και να μάθει κιθάρα.

Από το 1811 έως το 1813, πραγματοποίησε μεγάλη περιοδεία συναυλιών στις περισσότερες γερμανικές πόλεις. Στην Πράγα προσλήφθηκε ως αρχιμουσικός του θεάτρου, θέση που διατήρησε ως το 1816. Την ίδια χρονιά διορίστηκε διευθυντής της Γερμανικής όπερας της Δρέσδης, θέση που κράτησε ως το θάνατό του. Εκεί, με την τραγουδίστρια σύζυγό του, πάλεψε γενναία για την διάδοση της ρομαντικής όπερας. Το 1825 προσεκλήθη στο Λονδίνο για να συνθέσει μια όπερα στα Αγγλικά για το Κόβεντ Γκάρντεν. Παρά την απαγόρευση των γιατρών πήγε στο Λονδίνο, προσβεβλημένος από

φυματίωση, και δεν έζησε παρά λίγες εβδομάδες μετά το θρίαμβο της όπεράς του Όμπερον. Ο Βάγκνερ τον θεωρούσε πιο Γερμανό απ' όλους τους Γερμανούς και στην κηδεία του εκφώνησε επικήδειο.

Έγραψε όπερες (γνωστότερες: Ελεύθερος σκοπευτής, Ευρυάνθη), 3 λειτουργίες, 7 καντάτες, 2 συμφωνίες, μουσική για το θέατρο, κοντσέρτα, μουσική δωματίου, 78 λίντερ κ.α.

Δισκογραφία: Clarinet concertos Nos 1 & 2: Naxos
Concertino: Naxos
Invitation to the Dance: Naxos
Piano works vol. 1 – 5: Naxos.

Λούντβιχ Βαν Μπετόβεν (1770 – 1827)

Γερμανός συνθέτης και πιανίστας, ο οποίος μεταμόρφωσε ριζικά όλα τα είδη της μουσικής με τα οποία καταπιάστηκε. Προέρχεται από φλαμανδική οικογένεια (ο παππούς του μετανάστευσε στη Βόννη ως διευθυντής ορχήστρας και άρχισε τις πρώτες μουσικές του σπουδές με τον πατέρα του (επίσης μουσικό), που ήταν σκληρός και μέθυσος και έλπιζε να δημιουργήσει ένα «παιδί θαύμα» και να επαναλάβει στις Αυλές της Ευρώπης και στα μουσικά κέντρα το παράδειγμα της σταδιοδρομίας του Μότσαρτ. Γι' αυτό ήταν πολύ αυστηρός δάσκαλος και βασάνιζε πολλές ώρες το μικρό Λούντβιχ στην εξάσκηση του πιάνου. Μετά από μια συναυλία που έδωσε στην Κολωνία σε ηλικία 8 χρονών, κίνησε το ενδιαφέρον πολλών δασκάλων. Και το 1779, έχοντας περάσει από κάποιους άλλους δασκάλους, έγινε μαθητής του Κ. Γκ. Νέεφε και βοηθός του οργανίστα της Αυλής, το 1784. Το 1786 αυτοσχεδίασε μπροστά στο Μότσαρτ στην Βιέννη. Ο μεγάλος δάσκαλος τού έδωσε ένα θέμα και αυτός το έπαιξε με διάφορες παραλλαγές. «Να το θυμάστε», λέει ο Μότσαρτ, «μια μέρα όλοι θα μιλούν γι' αυτό τον νεαρό».

Επιστρέφοντας στη Βόννη, βρήκε στο πρόσωπο του κόμη Waldstein έναν προστάτη με κατανόηση. Ο θάνατος της μητέρας του και ο περιορισμός του πατέρα του λόγω αλκοολισμού, τον ανάγκασαν να φροντίζει τα μικρότερα αδέρφια του. Σιγά-σιγά, η φήμη του ως δεξιοτέχνη τού αυτοσχεδιασμού απλώθηκε παντού. Εγκατεστημένος στη

Βιέννη, γνώρισε τον Χάυδν, τον οποίο εκτίμησε πολύ, αλλά τα μαθήματα μαζί του αποδείχθηκαν ανεπιτυχή. Σπούδασε θεωρία με τον Σενκ και αργότερα με τους Άλμπρεχτσμπέρκερ και Σαλιέρη.

Εκτός από τις περιοδείες του, ο Μπετόβεν έζησε την υπόλοιπη ζωή του στη Βιέννη. Για 30 χρόνια παρήγαγε μουσική όλων των ειδών με αδιάκοπη ροή. Η πρώτη του δημόσια εμφάνιση έγινε στη Βιέννη το 1795, ως σολίστ στο Κοντσέρτο του σε Σι -b μείζονα, για πιάνο και ορχήστρα. Το 1798 ανακάλυψε τα συμπτώματα της κώφωσής του. Στην αρχή το πέρασε για απλό κρυολόγημα, αλλά το κακό όλο και προχωρούσε. Από τότε άρχισε να γίνεται όλο και πιο σιωπηλός, πιο σκοτεινός. Άρρωστος από πνευμονία, στην οποία προστέθηκαν ηπατικές εμπλοκές και υδρωπικία, ο Μπετόβεν ύστερα από τρεις μήνες αγωνίας και πόνων, πέθανε στις 26 Μαρτίου 1827. Ο Μπετόβεν ενσαρκώνει τον τύπο του σύγχρονου ελεύθερου καλλιτέχνη, που έρχεται σε άμεση επαφή με το κοινό, αντίθετα με το Μότσαρτ ή το Χάυδν. Κάθε συμφωνία του έχει ιδιαίτερο δικό της χαρακτήρα και αποτελεί ένα σύνολο που το διέπει αυστηρά λογική συνέπεια. Αν και η σημασία του βρίσκεται στην ενόργανη μουσική, με την μοναδική του όπερα «Φιντέλιο» και τη λειτουργία σε ρε ελάσσονα (missa solemnis) θεμελιώνει επίσης την νεότερη φωνητική τεχνοτροπία.

Δισκογραφία: Piano sonatas: op. 2 Nos 1-2-3: Chandos
 15 variations and Fugue in E Flat op. 35: Chandos
 Eroica: Chandos
 Beethoven Mass in C Major: Hyperion
 Beethoven Septet and Sextet: Hyperion
 Symphonies Nos 1, 6 pastoral: Naxos
 Rondo a capriccio op. 129: Naxos.

Λουίτζι Κερουμπίνι (1760 – 1842)

Ιταλός συνθέτης που έγραψε τόσα πολλά θρησκευτικά χορωδιακά έργα στην παιδική του ηλικία, ώστε το 1777, ο μεγάλος δούκας της Τοσκάνης τον έστειλε να

σπουδάσει με τον Σάρτι στη Βενετία. Την πρώτη όπερα Quinto Fabio (1779) ακολούθησαν άλλες που έγιναν αφορμή μιας πρόσκλησης στην Αγγλία το 1784 όπου για ένα χρόνο ήταν ο συνθέτης της Αυλής.

Μετά το 1786, βάση του ήταν το Παρίσι, όπου οι γαλλικές του όπερες, που αρχίζουν με την *De morhoon* (1788), δείχνουν σημαντική βαθύτητα. Επίσης, διηύθυνε με μεγάλη επιτυχία την ιταλική όπερα στο Παρίσι, μετά το 1789. Ωστόσο, ο Ναπολέων, που τον αντιπαθούσε, αντιμαχόταν τις επιτυχίες του, ώστε με μεγάλη χαρά δέχθηκε ο Κερουμπίνι μια πρόσκληση στη Βιέννη, το 1805, όπου ακόμα και ο Μπετόβεν εξέφραζε το θαυμασμό του για τις όπερές του. Επιστρέφοντας στο Παρίσι, επανήλθε στην θρησκευτική μουσική μέχρι το 1816 που ο Λουδοβίκος ΙΗ΄ του πρόσφερε πριγκιπικό μισθό ως διευθυντή μουσικής του παρεκκλησίου. Ανέλαβε επίσης το 1816 καθηγητής στο Ωδείο και διευθυντής του (1821, 1841). Έγραψε πολλές λειτουργίες, 2 ρέκβιεμ, μοτέτα, 17 καντάτες, 40 περίπου όπερες, πολλά τραγούδια, 6 κουαρτέτα εγχόρδων κ.ά. Έγραψε επίσης διδακτικά βιβλία.

Δισκογραφία: Requiem σε ντο ελάσσονα: Hyperion
Marche Funébre: Naxos.

Γκαετάνο Ντονιτσέτι (1797 – 1848)

Ιταλός συνθέτης, κυρίως όπερας. Μαθητής του Μάιρ στο Μπέργκαμο και του Ματτέι στη Μπολόνια, ο Ντονιτσέτι έφυγε στο στρατό για να ξεφύγει από το υφαντικό επάγγελμα της οικογενείας. Γρήγορα απαλλάχτηκε από το στρατό και με τη δύναμη της επιτυχίας του Ερρίκου της Βουργουνδίας άρχισε να παρουσιάζει κάθε χρόνο μία ή περισσότερες όπερες. Η «Λουτσία ντι Λαμμερμούρ» υπήρξε θρίαμβος στην Νάπολη το 1835, ενώ την προηγούμενη χρονιά είχε διοριστεί καθηγητής στο Ωδείο της πόλης και είχε κάνει ένα θριαμβευτικό ταξίδι στη Βιέννη. Το 1839 έφυγε στο Παρίσι, όπου άρχισε να παράγει όπερες. Ο «Δον Πασκουάλε» (1843) αποδείχθηκε το ανθεκτικότερο από όλο το τεράστιο έργο του - με το «Ελιξίριο του Έρωτα» δεύτερο. Ο θάνατος της συζύγου του, το 1837, ήταν ένα χτύπημα από το οποίο δεν συνήλθε ποτέ και μετά από το έργο του

«Κατερίνα Κορνάρο», η μελαγχολία του έφτασε στην παραφροσύνη, μέχρι που πέθανε από γενική παράλυση.

Δισκογραφία: Ave Maria: Naxos
L' elisir d' Amore: Naxos
Allegro in C Magior for strings: Naxos.

Νικολό Παγκανίνι (1782-1840)

Ιταλός βιολονίστας και συνθέτης, ο μεγαλύτερος βιρτουόζος του 19^{ου} αιώνα και κατ' επέκταση όλων των εποχών. Τα πρώτα του μαθήματα τα πήρε από τον πατέρα του και έκανε την πρώτη του εμφάνιση στο κοινό σε ηλικία 9 χρονών. Συνέχισε σπουδές με άλλους δασκάλους και στα 13 του ξεκίνησε μια καριέρα εκπληκτικής επιτυχίας αν κρίνουμε από τους τεράστιες υπερβολής μύθους που διαδίδονται γι' αυτόν. Καλλιτεχνικές και ερωτικές υποθέσεις τον κράτησαν στην Ιταλία μέχρι το 1823 που επισκέφθηκε τη Βιέννη και πέντε χρόνια αργότερα έκανε μια περιοδεία στη Γερμανία. Το 1831, Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία, Αυστρία και Γερμανία, τον χαιρέτησαν με υστερικό ενθουσιασμό. Μετά το 1834 όμως, έπαιζε σπάνια και η ευαίσθητη υγεία του κλονίστηκε από υπερβολική δουλειά και διασκέδαση. Ψηλός, λεπτός, με μακριά μαύρα μαλλιά, διέθετε έναν υπογραμμισμένο «τσαρλατανισμό» που προκαλούσε τον εμπαιγμό. Έναν εμπαιγμό, όμως, που αμέσως μετατρέποταν σε σιωπή μπροστά στις φανταστικές δυνάμεις, μπροστά στο υπερφυσικό σε μεγαλείο παίξιμό του. Έγραψε πολυάριθμες συνθέσεις για βιολί. Προκαλούσε θαυμασμό με την εντυπωσιακή και ιδιόμορφη τεχνική του (έπαιζε και σε μία μόνη χορδή) και με τους καταπληκτικούς τρόπους έκφρασης.

Δισκογραφία: Κοντσέρτο για βιολί αρ. 1 & 2: Naxos
24 caprices op. 1: Naxos
Grand Sonata: Chandos.

Έντουαρτ Γκριγκ (1843 – 1907)

Νορβηγός συνθέτης, διευθυντής ορχήστρας και πιανίστας. Πήρε τα πρώτα μαθήματα πιάνου από τη μητέρα του και στη συνέχεια πήγε στο Ωδείο της Λειψίας από το 1858 έως το 1862. Το 1867 εγκαταστάθηκε στο Όσλο, όπου ίδρυσε τη Νορβηγική Ακαδημία Μουσικής. Δημιούργησε νέους, γοητευτικούς αρμονικούς συνδυασμούς. Εκμεταλλεύτηκε άριστα την αντίθεση ανάμεσα στο μελαγχολικό χαρακτήρα της νορβηγικής λαϊκής μελωδίας και τους τραχείς ρυθμούς των νορβηγικών χορών.

Δισκογραφία: Peer Gynt suite No 1 op. 46: Chandos
Si Qurd jorsalfar suite op. 56: Chandos
Piano concertos in A minor op. 16: Chandos
Cello sonata op. 36: Naxos
prelude from Holberg suite op.40:Naxos

Τζοακίνο Ροσσίνι (1792-1868)

Ιταλός συνθέτης. Η παιδική του ηλικία ήταν κάπως δύσκολη. Ο πατέρας του έπαιζε τρομπέτα και κόρνο και η μητέρα του ήταν τραγουδίστρια και εργαζόταν μαζί του σε μερικές όπερες, περιοδεύοντας συνέχεια. Το 1806 εγκαταστάθηκαν στη Μπολόνια, στην Ακαδημία της οποίας ο νεαρός Τζοακίνο σπούδασε μουσική. Μαθητής, ακόμη, έγραψε την όπερα «Δημήτριος και Πολύβιος» και το 1810, 18 μόλις χρονών, τού παράγγειλαν να γράψει μια μονόπρακτη όπερα στη Βενετία «La cambiale di Matrimonio». Στη συνέχεια η μια όπερα διαδεχόταν την άλλη σε γρήγορο ρυθμό. Δεν είχαν όλες επιτυχία λόγω των μετρίων λιμπρέτων και της ταχύτητας με την οποία εργαζόταν. Μετά, όμως, από τις όπερες: «Η λυδία λίθος», «Τανκρέντι» και «Η Ιταλίδα στο Αλγέρι», έγινε ο πιο περιζήτητος συνθέτης των ημερών. «Ο Κουρέας της Σεβίλλης», μολονότι αποτυχία στην αρχή, ήταν η όπερα που άρεσε περισσότερο στον ίδιο, αλλά και στον Μπετόβεν, τον οποίο συνάντησε σ' ένα ταξίδι στη Βιέννη, το 1822. Τα υπόλοιπα 38 χρόνια της ζωής του τα μοίρασε ανάμεσα στην Μπολόνια, όπου αναμόρφωσε το Μουσικό Λύκειο και στο Παρίσι, όπου πολλές εξοχότητες συγκεντρώνονταν στα γνωστά

Σαββατιάτικα πάρτυ του. Πέθανε έπειτα από μια εγχείριση των εντέρων. Έγραψε 38 όπερες, 6 καντάτες και άλλη θρησκευτική μουσική, αυτοτελή μουσικά κομμάτια, μουσική δωματίου κ.ά.

Δισκογραφία: Torvaldore dorlisca: Agorá
Rossiniana arias: Agorá
Ο Κουρέας της Σεβίλλης: Naxos.

Φραντς Σούμπερτ (1797 – 1828)

Αυστριακός συνθέτης, γιος ενός δημοδιδασκάλου στο Λίχτενταλ, προάστιο της Βιέννης, από τον οποίο πήρε τα πρώτα του μαθήματα. Επόμενος δάσκαλός του ήταν ο Michael Holzer, οργανίστας στην εκκλησία του Λίχτενταλ, ο οποίος έλεγε πως οτιδήποτε κι' αν προσπαθούσε να του διδάξει, αυτός ήδη το ήξερε από ένστικτο. Το 1808 έγινε μέλος της αυτοκρατορικής χορωδίας (ως αγόρι σοπράνο), ζώντας στο μοναστήρι. Τα πρώτα του λίντερ που έγραψε το 1811, κίνησαν την προσοχή του Σαλιέρι, ο οποίος το 1812, τον προσέλαβε ανάμεσα στους μαθητές του. Το 1813, με την αλλαγή της φωνής του έφυγε από την χορωδία και διορίστηκε δημοδιδάσκαλος στο σχολείο του πατέρα του. Έτσι μπόρεσε ν' αφοσιωθεί στην σύνθεση. Έγραψε συνολικά 600 λίντερ, από τα οποία, γύρω στα 200 είναι διαφορετικές αποδόσεις πονημάτων στα οποία ήδη είχε γράψει μουσική (έως και 6 φορές), ιδιαίτερα του Γκαίτε και του Σίλλερ. Το 1817 σταμάτησε να διδάσκει και ζούσε στην Βιέννη με διάφορους φίλους του, μοιράζοντας το χρόνο του ανάμεσα στη δουλειά και στις φιλικές συγκεντρώσεις (Σουμπερτιάδες). Η μουσική του Σούμπερτ, ακόμα και η πιο εύθυμη, φέρει μια γεύση μελαγχολίας. Τα έργα των τελευταίων του χρόνων, όταν η αρρώστια του όλο και περισσότερο τον βασάνιζε, έχουν μια έντονη δριμύτητα. Πέθανε στις 19 Νοεμβρίου του 1828 από γενική εξάντληση – έχοντας προσβληθεί και από τυφοειδή πυρετό – μέσα στη μοναξιά, γιατί παρά την τρυφερή του ευαισθησία στις γυναίκες, ποτέ δεν παντρεύτηκε. Ετάφη κοντά στον Μπετόβεν. Ο Σούμπερτ κατέχει εξέχουσα θέση ανάμεσα στους πολύ μεγάλους συνθέτες όλων των μορφών εκτός από το κοντσέρτο (που δεν έγραψε κανένα). Το απέραντο έργο του περιλαμβάνει όπερες, οπερέτες, σκηνική μουσική, συμφωνίες και άλλα έργα για

φωνή και ορχήστρα, μουσική δωματίου.

Δισκογραφία: Arpeggione sonata: Naxos
 Schubert: Impromptus and Wanderer Fantasy: Hyperion
 Piano trios volume 1: Chandos
 Five minuets with six tris: Chandos.

Ρόμπερτ Σούμαν (1810-1856)

Γερμανός συνθέτης, πιανίστας, διευθυντής ορχήστρας και κριτικός. Από τον πατέρα του, βιβλιοπώλη-εκδότη χωρίς καμιά μουσική παιδεία, ο Σούμαν είχε την τύχη να λάβει απεριόριστη ενθάρρυνση σε όλες τις νεανικές μουσικές του προσπάθειες. Όταν η επιτυχία του ως πιανίστας, αλλά και η γενικότερη μουσική του παιδεία έδειχναν ότι βρίσκεται σε υψηλότερο επίπεδο από το να είναι βοηθός του τοπικού οργανίστα, ο πατέρας του απευθύνθηκε στον Βέμπερ για τη συνέχιση των σπουδών του, πράγμα που δεν μπόρεσε να πραγματοποιηθεί, γιατί στο μεταξύ ο πατέρας πέθανε. Η μητέρα του δεν αποδεχόταν ούτε τη μουσική ούτε τη λογοτεχνία – το άλλο του πάθος – και συμμορφούμενος με τις επιθυμίες της, ο Σούμαν βρέθηκε στα 18 του να γράφεται στη νομική σχολή του Πανεπιστημίου της Λειψίας. Κατάφερε να πείσει τη μητέρα του να σπουδάσει πιάνο στη Λειψία, αφήνοντας τις σπουδές. Έπειτ' από ένα ατύχημα στο χέρι έχασε κάθε ελπίδα να γίνει πιανίστας κι' έτσι αφοσιώθηκε στη σύνθεση. Έγραψε έργα για πιάνο με τη δική του ανορθόδοξη τεχνοτροπία, και το 1834, με τη βοήθεια μερικών το ίδιο προοδευτικών φίλων του, ίδρυσε τη «Νέα μουσική Επιθεώρηση», ένα περιοδικό με σκοπό να υποστηρίξει τη νέα ρομαντική τεχνοτροπία. Συνδέθηκε με βαθύ έρωτα με την Κλάρα Βηκ, νεαρή και λαμπρή πιανίστα, την οποία και παντρεύτηκε το 1840. Η οικογενειακή ευτυχία τού έφερε τρομερή έκρηξη δημιουργικής δραστηριότητας, πρώτα στα τραγούδια και μετά στα μεγαλύτερα έργα για ορχήστρα και στα έργα μουσικής δωματίου. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του τα πέρασε κλεισμένος σε άσυλο φρενοβλαβών όπου και πέθανε το 1856. Η μεγαλοφυΐα του Σούμαν βρίσκεται στις μικρές

φόρμες για πιάνο και στα τραγούδια του στα οποία είχε αφήσει τη φαντασία του να πετάξει ελεύθερη στα εξωτερικά ερεθίσματα. Έγραφε 4 συμφωνίες, έργα για ορχήστρα, μουσική δωματίου, κοντσέρτα, έργα για πιάνο και την όπερα Γενοβέφα.

Δισκογραφία: Cello concerto: Naxos
Overtures: Naxos
Piano concertos: Naxos.

Σαρλ Γκουνώ (1818 – 1893)

Γάλλος συνθέτης. Προερχόμενος από ξεχωριστή καλλιτεχνική οικογένεια, πήρε τα πρώτα μαθήματα από την μητέρα του και τον Ρείχα. Συνέχισε στο Ωδείο του Παρισιού με τους Αλεβύ, Πάερ και Λέσνερ και το 1839 κέρδισε το βραβείο της Ρώμης. Στη διάρκεια των τριών χρόνων παραμονής του στην Ιταλία, του δόθηκε η ευκαιρία να μελετήσει τους Ιταλούς συνθέτες, ιδιαίτερα τον Παλεστρίνα, ενώ η επίδραση τού Σούμαν και του Μέντελσον, στην διάρκεια της επιστροφής του, ήταν επίσης αποφασιστική. Στο Παρίσι έκανε θεολογικές σπουδές και ανέλαβε οργανίστας στην Εκκλησία Missions Etrangères, παραπαίοντας ανάμεσα στη μουσική και στη θεολογία. Η φήμη του οφείλεται κυρίως στη σκηνική μουσική. Έγραψε 12 όπερες με ωραίες χαριτωμένες μελωδίες και στέρεη καθαρή φόρμα. Το 1880 τιμήθηκε με το παράσημο της «Λεγεώνας της Τιμής» και στα τελευταία του χρόνια έγραψε πολλά θρησκευτικά έργα.

Δισκογραφία: Gounod songs (bion dina): Hyperion
Saltarello (Italian Festival): Naxos
Faust: Teldec.

Τζουζέπε Βέρντι (1813 – 1901)

Ιταλός συνθέτης. Στα 10 του χρόνια διαδέχθηκε τον πρώτο του δάσκαλο ως οργανίστας στην εκκλησία του χωριού. Το πενιχρό εισόδημα του πατέρα του από ένα μπακάλικο, δεν επέτρεπε όνειρα για μουσική εξάσκηση. Στα 13 του, όμως, ο Μπαρέτσι, ένας πλούσιος έμπορος, του εξασφάλισε ιδιαίτερη μαθήτευση στο σπίτι του. Μετά από κάποια μαθήματα με τον Προβέζι, οργανίστα τού Καθεδρικού ναού, έγραφε τόσο ωραία μουσική, ώστε στα 18 του ο Μπαρέτσι τού εξασφάλισε μια γενναία επιχορήγηση για να συνεχίσει τις σπουδές του στο Μιλάνο, όπου απέτυχε στις εισαγωγικές εξετάσεις του Ωδείου, αλλά χάριξε δύο χρόνων ανεκτίμητα μαθήματα με το διευθυντή Ορχήστρας Λαβίνια. Επιστρέφοντας στο Μπουσσέτο, τη γενέτειρά του, οι αρχές του Καθεδρικού ναού τού αρνήθηκαν την κενή θέση τού οργανίστα, αλλά ο λαός της πόλης τον διόρισε αμέσως διδάσκαλο μουσικής στην κοινωνία του Μπουσσέτου. Εκεί, με την κόρη του Μπαρέτσι ως σύζυγό του, έπαιξε ένα πολύ σημαντικό ρόλο στη μουσική ζωή της πόλης, μέχρι να πάει στο Μιλάνο και να δοκιμάσει την τύχη της πρώτης του όπερας. Η άμεση επιτυχία της, παρακίνησε το διακεκριμένο ιμπρεσάριο της Σκάλας, Μερέλλι, να παραγγείλει άλλες τρεις. Ο θάνατος όμως της γυναίκας του και των δύο παιδιών του, έκαναν τον Βέρντι να μη θέλει να γράψει άλλο. Το ταλέντο του στη μελωδία και στη δημιουργία χαρακτήρων δεν το ξεπέρασε κανένας άλλος συνθέτης όπερας. Αγαπούσε βαθιά, φλογερά την πατρίδα του και ο ανεξάρτητος χαρακτήρας του, τον τοποθετούσε πάντα πάνω από τα κόμματα και τις φατρίες. Η δραματικότητα, η θαυμάσια παρουσίαση χαρακτήρων, ο ρεαλισμός και η κοινωνική του ευαισθησία, η ανανέωση των εκφραστικών του μέσων προς το τέλος της δημιουργίας του τον καθιστούν έναν από τους μεγαλύτερους και δημοφιλέστερους μουσουργούς σε παγκόσμια κλίμακα.

Δισκογραφία: Aida (2 CD's): Naxos
Il trovatore (2 CD's): Naxos
La traviata (2 CD's): Naxos
Verdi string quartet : Hyperion
Overtures vol. 1: Naxos
Rigoletto (2 CD's): Naxos.

Μιχαήλ Ιβάνοβιτς Γκλίνκα (1804 – 1857)

Ρώσος συνθέτης. Ως μαθητής μουσικού σχολείου ο Γκλίνκα επαινέθηκε πολύ από τους δασκάλους του πιάνου. Ο πατέρας του, όμως, ένας γαιοκτήμονας, τον έπεισε να μπει στο Υπουργείο Συγκοινωνιών ως τα 20 του. Έχοντας ένα άνετο εισόδημα, ασχολήθηκε με τη μουσική και το χορό, με Ιταλούς δασκάλους, προτού εγκαταλείψει τη δουλειά του για μια περιοδεία στην Ιταλία, Βιέννη και Βερολίνο, στη διάρκεια της οποίας πήρε περισσότερα μαθήματα μουσικής και άκουσε πολύ ιταλική όπερα. Η εθνική του όπερα «Μια ζωή για τον Τσάρο», ανέβηκε το 1836, δυο χρόνια μετά την επιστροφή του στην Πετρούπολη. Ως αναγνώριση, ο τσάρος τον διόρισε αρχιμουσικό στο αυτοκρατορικό παρεκκλήσι. Έπειτα από ένα αποτυχημένο γάμο και ένα διαζύγιο, ελεύθερος περνούσε τη ζωή του στα θερμότερα κλίματα της Γαλλίας, Ισπανίας, Γερμανίας και Πολωνίας, λόγω της υγείας του, ακολουθώντας την ερωτική του φύση.

Δισκογραφία: Summer night in Madrid – giota aragonesca: Naxos
Glinka Grand Sextet: Hyperion
Songs: Naxos
Overtures to Ruslan and Ludmilla: Naxos
A life for the Tsar: Naxos.

Λέο Γιαντσεκ (1854 – 1928)

Τσέχος συνθέτης, οργανίστας και δάσκαλος. Γιος διευθυντή σχολείου ενός φιλόμουσου χωριού, ο Γιάντσεκ έγινε χορωδός και στη συνέχεια διευθυντής χορωδίας στο μοναστήρι του Αγίου Αυγουστίνου στο Μπρνο, όπου σπούδασε μουσική. Δίδαξε στη σχολή οργάνου στην Πράγα (1874 – 1876), αλλά ανικανοποίητος με την παιδεία του, πήγε στο Ωδείο της Λειψίας, και από εκεί στη Βιέννη. Ως συνθέτης ο Γιάντσεκ ωρίμασε αργά και δε χειροκροτήθηκε σε πλατιά έκταση, μέχρι που η καθυστερημένη αναγνώριση της όπεράς του Γενοβέφα (1904) τού έφερε το 1916 μεγάλο ρεύμα. Το όνομά του το

χρωστάει κυρίως στις όπερές του. Έγραψε 9 όπερες, τραγούδια, χορωδιακή και ενόργανη μουσική.

Δισκογραφία: Suite for strings: Chandos
Taras Bulba: Chandos
Moravian dances: Naxos
Piano music vol. 1: Naxos.

Ριχάρδος Βάγκνερ (1813 – 1883)

Γερμανός συνθέτης, διευθυντής ορχήστρας, μεγάλος μεταρρυθμιστής στο χώρο της σύνθεσης. Πέρασε τα μαθητικά του χρόνια στη Δρέσδη, δείχνοντας μεγάλο ενδιαφέρον για τη λογοτεχνία. Το 1833 η συμφωνία του σε Ντο μείζονα έγινε δεκτή με επιτυχία, ενώ την ίδια χρονιά τελείωσε τις σπουδές του στη φιλοσοφία και αισθητική στο Πανεπιστήμιο της Λειψίας. Λίγο αργότερα δέχθηκε τη θέση του διευθυντή χορωδίας στο Βύρτσμπουργκ. Η κλίση του στη μουσική εκδηλωνόταν όλο και περισσότερο. Το 1837 έγινε διευθυντής χορωδίας στο Κένινγκσμπουργκ και έπειτα στη Ρίγα. Ταυτόχρονα, αφοσιώθηκε στο πρώτο του αξιόλογο μελόδραμα «Ριέντσ», που μάταια προσπάθησε να παρουσιάσει στο Παρίσι, όπου είχε εκτατασταθεί το 1839 με την ηθοποιό σύζυγό του Minna Planner. Ο «Ριέντσ» παρουσιάστηκε τελικά το 1842 στην όπερα της Δρέσδης, όπου είχε διοριστεί ο Βάγκνερ, και το 1843 παρουσιάστηκε η όπερά του «ιπτάμενος Ολλανδός», χωρίς επιτυχία, όπως και ο «Τανχούζερ» το 1845. Για κάποιο διάστημα εγκαταστάθηκε στη Ζυρίχη, όπου έγραψε θεωρητικές και αισθητικές μελέτες, ανάμεσα στις οποίες το δοκίμιο «Η τέχνη και η επανάσταση» το 1849 και δύο τόμους υπό τον τίτλο «όπερα και δράμα». Τα τέσσερα μελοδράματά του που αποτελούν τη λεγόμενη τετραλογία, είναι: «Ο χρυσός του Ρήνου», «Η Βαλκυρία», «Ζήγκφρηντ» και το «Λυκόφως των Θεών». Το 1866 η γυναίκα του πεθαίνει και το 1870 παντρεύτηκε την κόρη του Λιστ. Αυτή προώθησε το σχέδιο να ιδρυθεί ένα βαγκνερικό θέατρο. Ο Βάγκνερ έγραψε ο ίδιος λιμπρέτα σε όλες του τις όπερες, μελετώντας πολύ τις πηγές των μύθων που επέλεγε ως θέμα. Οι όπερές του αποκτούσαν νέα τεχνική τραγουδιού και ανάγκη

νέων τραγουδιστών, ικανών ν' ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της τέχνης του. Έγραψε επίσης έργα για ορχήστρα, για πιάνο, χορωδία, μουσική δωματίου, τραγούδια. Η πλούσια δράση του ως διευθυντή ορχήστρας συμπληρώνει τη μορφή μιας από τις μεγαλύτερες μεγαλοφυΐες που εμφανίστηκαν στην ιστορία της μουσικής.

ΖΩΓΡΑΦΟΙ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΕΣ (1800)

Ευγένιος Ντελακρουά:

Η σφαγή της Χίου (Παρίσι, Λούβρο).

Οι γυναίκες του Αλγερίου (Παρίσι, Λούβρο).

Η ελευθερία που οδηγεί το λαό (Παρίσι, Λούβρο).

Η Ελλάδα στο Μεσολόγγι (Μπορντώ, Μουσείο Καλών Τεχνών).

Ντωμιέ:

Ίδε ο άνθρωπος (Εσσεν, Μουσείο Φολκβανγκ).

Οι μετανάστες (Παρίσι, Πτι Παλαί).

Το Μπάνιο των κοριτσιών (Τρουά, Καμπανία, συλλογή Πιέρ Λεβί).

Ο Δον Κιχώτης (Μόναχο, νέα Πινακοθήκη).

Ντεγκά:

Οι μουσικοί στην ορχήστρα (Παρίσι, Λούβρο).

Η αγορά βαμβακιού στη Νέα Ορλεάνη (Λω, Πυρηναία, Μουσείο Καλών Τεχνών).

Στις κούρσες (Παρίσι, Λούβρο).

Δοκιμή Μπαλέτου στη σκηνή (Ν. Υόρκη, Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης).

Σεζάν:

Μια σύγχρονη Ολυμπία (Παρίσι, Λούβρο).

Ο Πύργος του Μεντάν (Πινακοθήκη τέχνης της Γλασκώβης)

Δάσος με βράχια (Ζυρίχη, Κούνστχους).

Βουνό Σαιντ Βικτουάρ (Φιλαδέλφεια, Μουσείο Τέχνης).

Μονέ:

Πρόγευμα στη χλόη (Παρίσι, Λούβρο).

Η βάρκα-εργαστήριο (Όττερλο, Ολλανδία, Βασιλικό Μουσείο Κρέλλερ Μύλλερ).

Ο Σταθμός Σαιν Λαζάρ (Παρίσι, Λούβρο).

Λεύκες στις όχθες του Επτ (Λονδίνο, Πινακοθήκη Τέητ).

Ο Καθεδρικός ναός της Ρουέν (Παρίσι, Λούβρο).

Νούφαρα (Βοστώνη, Μουσείο Καλών Τεχνών).

Ρενουάρ:

Το Μούλεν ντε λα Γκαλέτ (Παρίσι, Λούβρο).

Η Κούνια (Παρίσι, Λούβρο).

Ξανθή λουομένη (Τορίνο, ιδιωτική συλλογή).

Βάζο με χρυσάνθεμα (Ρουέν, Μουσείο Καλών Τεχνών).

Ρουσσώ:

Στο δάσος (Ζυρίχη, Κούνστχους).

Ο Πόλεμος (Παρίσι, Λούβρο)

Τα λουλούδια του ποιητή (Ν. Υόρκη, συλλογή Χίρσου).
Ο Γάμος (Παρίσι, Λούβρο).
Παρθένο δάσος στο ηλιοβασίλεμα (Βασιλεία, Μουσείο Τέχνης).

Γκωγκέν:

Αγελάδες στο πότισμα (Μιλάνο, πινακοθήκη Μοντέρνας Τέχνης).
Ο κίτρινος Χριστός (Μπούφαλο, Η.Π.Α. πινακοθήκη Τέχνης Όλμπριτ).
Και το χρυσάφι των κορμιών τους (Παρίσι, Μουσείο του Σφαιριστηρίου).

Βαν Γκογκ:

Οι Πατατοφάγοι (Λάρεν, συλλογή Β. Βαν Γκόγκ).
Γέφυρα του Λανγκλουά (Κολωνία, Μουσείο Βάλλραφ-Ρίχαρτι).
Δωμάτιο του Καλλιτέχνη (Λάρεν, συλλογή Β. Βαν Γκόγκ).
Ηλιοτρόπια (Λάρεν, συλλογή Βαν Γκογκ).

Σεζάν:

Μπάνιο στην Ανιάρ (Λονδίνο, Εθνική πινακοθήκη).
Μια Κυριακή απόγευμα στο νησί της Γκραντ Ζατ (Σικάγο, Ινστιτούτο Τέχνης).
Μοντέλο Καθιστό, προφίλ (Παρίσι, Λούβρο).
Η παρέλαση (Ν. Υόρκη, Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης).
Το τσίρκο (Παρίσι, Λούβρο).

Λώτρεκ:

Κορίτσι με κόκκινα μαλλιά (Ζυρίχη, ιδιωτική συλλογή).
Το Μούλεν Ρουζ (Σικάγο, Ινστιτούτο Τέχνης).
Η Ζαν Αβρέλ χορεύει στο Μούλεν Ρουζ (Παρίσι, Μουσείο του Σφαιριστηρίου).
Ένας διαγωνισμός στην Ιατρική σχολή (Αλμπί, Μουσείο Τουλούζ, Λωτρέκ).

1900

Ραλφ Βων Ουίλιαμς (1872 – 1958)

Άγγλος συνθέτης. Γιος εφημέριου, είχε άνετη εκπαίδευση στο Τσάρτερχάους, στο Βασιλικό Κολέγιο της μουσικής και τελικά στο Βερολίνο με τον Μαξ Μπρουχ και στη

Γαλλία με το Ραβέλ. Ασχολήθηκε με την μελέτη του φολκλόρ. Μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έγινε καθηγητής στο Βασιλικό Μουσικό Κολλέγιο του Λονδίνου. Και από το 1920 – 1926 ήταν διευθυντής χορωδίας. Έγραψε 6 όπερες, 4 μπαλέτα, 9 συμφωνίες, μουσική δωματίου, πολλά χορωδιακά έργα, καθώς και μουσική για το θέατρο και τον κινηματογράφο. Θεωρείται συνθέτης με πλούσια φαντασία, στήριξε πολλά από τα έργα του πάνω σε λαϊκά τραγούδια της πατρίδας του. Θεμελίωσε την έρευνα και τη μουσική λαογραφία στη χώρα του.

Δισκογραφία: Symphony No 1 “A Sea Symphony”: Chandos
 Dona nobis pacem: Chandos
 Five mystical songs: Chandos
 Sinfonia antartica –The wasps Aristophanic suite: EM.

Τζωρτζ Γκέρσουιν (1898 – 1937)

Αμερικανός συνθέτης και πιανίστας. Μετά από κάποια μαθήματα πιάνου και θεωρίας, ο Γκέρσουιν απέκτησε γρήγορα φήμη με δημοφιλή τραγούδια και μουσικές κωμωδίες και στη συνέχεια, βάζοντας την τζαζ μέσα στη σοβαρή μουσική. Έγραψε 12 περίπου μουσικές χορωδίες, την νέγρικη όπερα «Πόργκυ και Μπες», το συμφωνικό ποίημα «Ένας Αμερικανός στο Παρίσι» η «Γαλάζια Ραψωδία» και μια δεύτερη ραψωδία (για πιάνο και ορχήστρα), ένα αξιοσημείωτο κοντσέρτο για πιάνο και πολυάριθμα τραγούδια.

Δισκογραφία: Fascinating Rhythm: Hyperion
 Rhapsody in blue: Naxos
 An American in Paris: Naxos.

Έκτορ Βίλλα-Λόμπος (1887 – 1959)

Βραζιλιάνος συνθέτης, που πήρε μαθήματα βιολιού από τον πατέρα του, μαθήματα αρμονίας (1907), ενώ κατά τα άλλα ήταν αυτοδίδακτος. Τον ανακάλυψε ο

Αρθούρος Ρουμπινστάιν στο Ρίο. Περιόδευσε στην Ευρώπη (1923 – 1924), έζησε στο Παρίσι (1927 – 1930), όπου δέχθηκε την επίδραση των Σατί και Μιγιώ και το 1930 επέστρεψε στην πατρίδα του ως διευθυντής ορχήστρας, εκπαιδευτικός. Έγραψε 5 όπερες, 15 μπαλέτα, 9 μπαχιάνας μπραζιλέιρας, 2 συμφωνίες, μουσική δωματίου, έργα για κιθάρα κ.ά. Συνολικά άφησε γύρω στα 1.500 έργα. Στο πλούσιο έργο του χρησιμοποίησε πολύ τη μουσική παράδοση της πατρίδας του.

Δισκογραφία: Concerto for Guitar and Orchestra: Naxos
Guitar music (preludes Nos 1 – 5): Naxos
Sacred choral music: Hyperion
Suite for Strings: Chandos.

Μωρίς Ραβέλ (1875 – 1937)

Γάλλος συνθέτης που έδειξε από πολύ νωρίς τη μουσική του ευαισθησία και έπειτα από μερικά ιδιαίτερα μαθήματα μπήκε στο Ωδείο του Παρισιού 14 χρονών. Εκεί σπούδασε πιάνο με τον Μπεριό και σύνθεση με τον Φορέ, τον οποίο θαύμαζε ιδιαίτερα. Η στενή φιλία με τον ξεχωριστό πιανίστα Βίνες τον οδήγησαν να γράψει τέλεια έργα για πιάνο. Εγκαταστάθηκε στο Παρίσι συνθέτοντας και διακόπτοντας τη σύνθεση μόνο προκειμένου να διευθύνει τα έργα του. Το 1920 δημιούργησε σκάνδαλο, αρνούμενος το παράσημο της «Λεγεώνας της Τιμής». Το 1927 – 1928 έκανε μια μεγάλη περιοδεία στην Αμερική και το 1932 στην Ευρώπη. Η αγάπη του Ραβέλ για τα μηχανικά παιχνίδια (που κρύβει έντονα συναισθήματα) αντανακλάται στη μουσική του. Έγραψε μουσική για το θέατρο, 2 κοντσέρτα για πιάνο,μπολερό, έργα για φωνή και ορχήστρα.

Δισκογραφία: Bolero: Naxos
Gaspard de la nuit: Naxos
Piano trio: Naxos
Violin Sonata: Naxos.

Κάρολος-Εδουάρδος Άιβς (1874 – 1954)

Αμερικανός συνθέτης και επιχειρηματίας. Έγραψε πειραματική μουσική, χρησιμοποιώντας συχνά διαστήματα μικρότερα του ημιτονίου. Οι συνθέσεις του περιλαμβάνουν 5 συμφωνίες και τραγούδια, μερικά από τα οποία είναι αδύνατο να εκτελεστούν.

Δισκογραφία: Symphony No 2: Naxos.

Άντον φον Βέμπερν (1883 – 1943)

Αυστριακός συνθέτης που σπούδασε μουσικολογία με τον Άντλερ και σύνθεση με τον Σαίνμπεργκ. Έπειτα από κάποια χρόνια εγκατάστασής του στην Αμερική, επέστρεψε στη Βιέννη, αλλά όταν η χώρα του πέρασε στη γερμανική εξάρτηση, η ναζιστική κυβέρνηση καταδίκασε τη μουσική του και του στέρησε το δικαίωμα να διδάσκει και να εμφανίζεται στο κοινό. Οι συνθέσεις του περιλαμβάνουν το ορατόριο «Το φως των ματιών», δύο καντάτες, τη συμφωνία έργο 21, μουσική δωματίου και τραγούδια με συνοδεία συνόλων δωματίου, συχνά ασυνήθιστων οργάνων. Τα έργα του, εκτός από τα πρώτα, είναι γραμμένα σε σειραϊκό στιλ.

Δισκογραφία: Piano variations op. 27: Naxos.

Ζωρζ Ενέσκου (1881 – 1955)

Ρουμάνος βιολονίστας και συνθέτης, που σπούδασε βιολί και σύνθεση στο Ωδείο της Βιέννης και του Παρισιού (στο δεύτερο με τον Μασσνέ και τον Φωρέ). Στη συνέχεια απέκτησε φήμη ως βιολονίστας, δάσκαλος, διευθυντής ορχήστρας και συνθέτης, που έγραψε αρκετά έργα σε ρουμανικό στιλ. Έζησε διαδοχικά στο Παρίσι, Ρουμανία, Η.Π.Α. και το 1946 επέστρεψε ξανά στο Παρίσι. Έγραψε την όπερα «Οιδίπους», 3 συμφωνίες και μουσική δωματίου.

Δισκογραφία: Dixtuor, op. 14: Naxos
Romanian Rhapsodies Nos 1 & 2 op. 11: Naxos
String Quartets Nos 1 & 2 : Naxos
Oedipe: E.M.I.

Φραντς Λέχαρ (1870 – 1948)

Ούγγρος συνθέτης. Σπούδασε βιολί στο Ωδείο της Πράγας. Μόλις τελείωσε τις σπουδές του, του εμπιστεύθηκαν μια θέση στα πρώτα βιολιά της ορχήστρας των «Ηνωμένων Θεάτρων» και αμέσως μετά την πρόσληψή του έγινε εξάρχων της ορχήστρας. Το 1890 έγινε αρχιμουσικός της στρατιωτικής μπάντας (ο πατέρας του διηύθυνε το 5^ο Αυστριακό Σύνταγμα). Στη θέση αυτή έμεινε 12 χρόνια. Ο Λέχαρ πέρασε την περισσότερη ζωή του στη Βιέννη και ο βιεννέζικος χαρακτήρας είναι φανερός στα έργα του. Ανάμεσα σ' αυτά είναι: «Η εύθυμη χήρα», «ο Κόμης του Λουξεμβούργου», «Τσιγγάνικη αγάπη» κ.ά.

Δισκογραφία: The count of Luxemburg: Naxos
Guiditta: Naxos
Gipsy Love: Naxos
The Merry Widow: Naxos.

Άλμπαν Μπεργκ (1885 – 1935)

Αυστριακός συνθέτης, προερχόμενος από οικογένεια πολιτικών. Έγραψε πολλά τραγούδια και ντουέτα στην παιδική του ηλικία, με αποτέλεσμα να εντυπωσιάσει τόσο τον Σαίνμπεργκ, ώστε να διδάξει ο ίδιος τον Μπεργκ και να τον πείσει ν' αφήσει την πολιτική καριέρα και ν' αφοσιωθεί στη μουσική. Έπειτα από μια απόπειρα αυτοκτονίας εξαιτίας ενός αποτυχημένου έρωτα, ο Μπεργκ παντρεύτηκε την Ελένη Ναμπόφσκι το 1911 και έζησε ήρεμα στη Βιέννη, ταξιδεύοντας στο εξωτερικό για εκτελέσεις των έργων

του και παραδίδοντας ιδιαίτερα μαθήματα. Συναισθηματικός και με πολλή αυτοκριτική, συνθέτης, επηρεάστηκε από τον Μάλλερ, από τον Σαίνμπεργκ και από τη γενική απαισιοδοξία δεκάδων «ρομαντικών». Η ατονική του όπερα "Βόιτσεκ" (που τέλειωσε το 1921), καθιέρωσε τη φήμη του. Μετά τη Λυρική Σουίτα για κουαρτέτο εγχόρδων (1926) υιοθέτησε τη δωδεκάφθογγη τεχνική του Σαίνμπεργκ, κυρίως στην ημιτελή όπερά του "Λούλου" (1928 – 1934) και στο κοντσέρτο του για βιολί.

Δισκογραφία: Piano sonata: Naxos.

Μπέντζαμιν Μπρίττεν (1913- 1976)

Άγγλος συνθέτης και πιανίστας. Τα πρώτα μαθήματα μουσικής έλαβε από τη μητέρα του σε ηλικία 4 χρονών. Το σπίτι των γονιών του βρισκόταν απέναντι στη θάλασσα, στη θάλασσα αυτή που πήρε μεγάλη θέση στη ζωή και στο έργο του. Ταξίδεψε αρκετά στην Ευρώπη και το ξέσπασμα του πολέμου τον οδήγησε το 1939 στην Αμερική. Το 1942 όμως, η νοσταλγία τον έφερε στις ακτές της βόρειας θάλασσας, στο Ελντεμπόρου, όπου δημιούργησε ένα φεστιβάλ. Ίδρυσε και διηύθυνε την ομάδα Αγγλικής όπερας και περιόδευσε εκτεταμένα, ακομπανιάροντας τον τενόρο Πήτερ Πηρς. Έγραψε κύκλους τραγουδιών, κοντσέρτα, έργα για ορχήστρα, χορωδιακά και όπερες από τις οποίες ξεχωρίζουν: «Πήτερ Γριμς» (1945), «Ο βιασμός της Λουκρητίας» (1946), «Το στρίψιμο της βίδας» (1954), «Ο Άσωτος υιός» (1967).

Δισκογραφία: Alla Marcia: Naxos
Choral Works: Naxos
An American overture: Naxos.
A hymn to the virgin: Naxos

Καρλ Ορφ (1895 – 1982)

Γερμανός συνθέτης, εκπαιδευτικός και μουσικολόγος. Εργάστηκε ως διευθυντής ορχήστρας στο Μόναχο, Μανχάιμ και Ντάρμστατ. Και το 1925 εγκαταστάθηκε στη γενέτειρά του, στο Μόναχο και συνετέλεσε στην ίδρυση της Σχολής Günther, όπου δίδαξε μέχρι το 1936. Ανάμεσα στα 1930 και 1933 εξέδωσε το Schulwerk, ένα μέρος της διδασκαλικής του δραστηριότητας, στη μορφή μικρών κομματιών για διάφορα όργανα, όπως κρουστά, για σχολική χρήση. Προσπάθησε με τα πιο φιλόδοξα έργα του να γεφυρώσει το χάσμα που χώριζε το κοινό από τη σύγχρονη μουσική, επιστρέφοντας στο απλό στιλ, επιτείνοντας τη ρυθμική έφεση των έργων του, εγκαταλείποντας την πολυφωνία και αποφεύγοντας κάθε μορφή θεματικής ανάπτυξης. Εκτός από τη διδακτική μουσική και τα σκηνικά έργα, ο Ορφ έγραψε λίγο. Είναι πολύ γνωστός για την τριλογία του «Θρίαμβοι», η οποία περιλαμβάνει τις όπερες ή σκηνικές καντάτες: «Κάρμινια Μπουράνα» (1937), «Κάτουλι Κάρμινια» (1952) και «Θρίαμβος της Αφροδίτης» (1953). Εκτός από τα έργα αυτά, έγραψε 5 όπερες, ανάμεσα στις οποίες την "Αντιγόνη" (1949).

Δισκογραφία: Carmina Burana: Naxos.

Φράνσις Πουλένκ (1899 – 1963)

Γάλλος συνθέτης και πιανίστας. Ενώ ακολουθούσε κλασική εκπαίδευση, πήρε μαθήματα πιάνου και σύνθεσης. Σημείωσε επιτυχία ως συνθέτης τόσο ενόργανης όσο και δραματικής μουσικής, διαθέτοντας σατιρική φλέβα. Μολονότι η μουσική του μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο είναι περισσότερο σοβαρή, παραμένει ωστόσο θελκτική και προσωπική.

Δισκογραφία: Complete chamber music: vol. 1, 2, 3, 4, 5: Naxos
Melodies: Naxos
Piano music: vol. 1, 2, 3: Naxos
Violin sonata: Naxos.

Σεργκέι Προκόφιεφ (1891 – 1953)

Ρώσος συνθέτης. Η πιανίστα μητέρα του, ενθάρρυνε τα μουσικά του προσόντα. Οι πρώτες του συνθέσεις ήταν για πιάνο. Στα 13 του χρόνια μπήκε στο Ωδείο της Πετρούπολης και τα επόμενα 10 σπούδασε πιάνο, σύνθεση, και διεύθυνση ορχήστρας. Συνέθετε συνέχεια και κέρδισε το βραβείο Ρουμπινστάιν για το πρώτο του κουαρτέτο για πιάνο. Εξαιρούμενος από το στρατό κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, απέκτησε αξιοζήλευτη φήμη ως πιανίστας (συχνά δικών του έργων) και καθιερώθηκε ως συνθέτης στη Ρωσία με τη "Σκυθική Σουίτα" (1916) και την "Κλασική Συμφωνία" (1917). Στη διάρκεια της Επανάστασης έφυγε στην Αμερική. Το 1948 στη «Συνέλευση των Συνθετών», που εκλήθη από τον Zhdanov το 1948, κατηγορήθηκε για υπερβολική πρωτοτυπία στα έργα του. Το 1951 κέρδισε το βραβείο Στάλιν. Πέθανε από εγκεφαλική αιμορραγία το 1953. Άφησε 8 όπερες, 9 μπαλέτα, μουσική για το θέατρο και τον κινηματογράφο, 7 συμφωνίες, 5 κοντσέρτα για πιάνο και πολλή μουσική δωματίου.

Δισκογραφία: Autumnal sketch op. 8: Naxos
Cello sonata op. 119: Naxos
Cinderella: Naxos
Peter and the Wolf: Naxos
Piano concertos Nos 1, 2, 3, 4, 5: Naxos.

Σεργκέι Ραχμάνινωφ (1873 – 1943)

Ρώσος πιανίστας και συνθέτης, αριστοκρατικής καταγωγής, που σπούδασε στο Ωδείο της Μόσχας πιάνο και σύνθεση. Απέκτησε νωρίς μεγάλη δημοτικότητα σε όλο τον κόσμο. Η πρώτη του μονόπρακτη όπερα «Αλέκο» και τα κομμάτια για πιάνο έργο 3, γράφτηκαν ενώ ήταν ακόμα μαθητής. Από το 1910 έως το 1917 ο Ραχμάνινωφ διηύθυνε τις συναυλίες της φιλαρμονικής της Μόσχας, αλλά με την Επανάσταση έφυγε από τη Ρωσία και η Αμερική ήταν η βάση του στην υπόλοιπη ζωή του. Τα τρία πρώτα από τα 4 κοντσέρτα του για πιάνο και η «Ραψωδία σ' ένα θέμα του Παγκανίνι» για πιάνο και

ορχήστρα, βρίσκονται ανάμεσα στα γνωστότερα έργα. Η υπόλοιπη μουσική του περιλαμβάνει όπερες, τραγούδια, χορωδιακά έργα, συμφωνίες, μουσική δωματίου, έργα για ορχήστρα, κομμάτια για πιάνο κ.ά.

Δισκογραφία: Caprice Bohemian: Naxos
Complete Works for cello and piano: Naxos
Romance op. 4 No 3: Naxos.

Ντμίτρι Σοστακόβιτς (1906 – 1975)

Ρώσος συνθέτης που σπούδασε πιάνο και σύνθεση στο Ωδείο της Πετρούπολης. Νωρίς τιμήθηκε για την πρώτη του συμφωνία, που πρωτοεκτελέστηκε το 1926 και το 1927 κέρδισε το βραβείο Σοπέν στο διεθνή διαγωνισμό της Βαρσοβίας. Οι επόμενες δύο συμφωνίες και τα μπαλέτα του έφεραν ιδεολογικούς τίτλους προκειμένου να ικανοποιήσει τις κομμουνιστικές αρχές. Η όπερά του «Λαίδη Μάκβεθ του Μτσενσκ», που παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το 1936, τού δημιούργησε σοβαρά προβλήματα, γιατί έχασε την επαφή του με τον πολύ κόσμο. Έτσι, η 5^η συμφωνία του (1937) εκδόθηκε με τον υπότιτλο (από ανώνυμο σχολιαστή): «Απάντηση του Σοβιετικού καλλιτέχνη στη δίκαια επίκριση». Η πατριωτική του θέρμη που ερμηνεύτηκε στην 7^η συμφωνία γνωστή ως συμφωνία του Λένινγκραντ (1941), τον αποκατέστησε στη διάρκεια του πολέμου, όπου έλαβε το παράσημο της κόκκινης σημαίας και δύο βραβεία «Στάλιν». Ο Σοστακόβιτς δεν είναι μόνον από τους πρώτους Σοβιετικούς συνθέτες, αλλά και από τους μεγαλύτερους της εποχής μας. Έγραψε 4 όπερες, μπαλέτα, μουσική για το θέατρο και τον κινηματογράφο, 15 συμφωνίες, κοντσέρτα, έργα για πιάνο, μουσική δωματίου και τραγούδια.

Δισκογραφία: Adagio for Cello and String orchestra: Naxos
Piano concertos Nos 1 & 2
Symphonies Nos 1-4, 6, 7, 12 & 15: Naxos
Violin concertos Nos 1-2: Naxos.

Ιγκόρ Στραβίνσκυ (1882 – 1971)

Ρώσος συνθέτης. Έζησε τα πρώτα του χρόνια στην Πετρούπολη όπου ο πατέρας του ήταν ο κορυφαίος μπάσος στην Αυτοκρατορική όπερα. Άρχισε μαθήματα πιάνου στα 9 και γρήγορα ήταν σε θέση ν' αυτοσχεδιάζει και να διαβάζει μ' ευκολία τις παρτιτούρες του πατέρα του. Σπουδάζοντας νομικά, παρά τη θέλησή του, στο Πανεπιστήμιο της Πετρούπολης, ο Στραβίνσκυ είχε την τύχη να συναντήσει το νεότερο γιο τού Ρίμσκυ Κόρσακωφ, το 1902, ο οποίος τον προέτρεψε να πάρει ιδιαίτερα μαθήματα από τον πατέρα του. Τελειώνοντας τις μουσικές σπουδές του, αφοσιώθηκε ολοκληρωτικά στη μουσική. Η συμφωνία του σε μι-ύφεση έργο 1, που τελείωσε το 1907, ενθουσίασε τόσο πολύ τον Ντιαγκίλεφ, ώστε παράγγειλε στον Στραβίνσκυ να ενορχηστρώσει δυο κομμάτια για πιάνο του Σοπέν, για το μπαλέτο «Οι Σουλφίδες». Αυτό οδήγησε σε τρεις μεγαλύτερες παραγγελίες για το Μπαλέτο του Ντιαγκίλεφ «Το πουλί της φωτιάς» (1910), «Πετρούσκα» (1911) και «Η ιεροτελεστία της άνοιξης» (1913), που παρουσιάστηκαν από το λαμπρό αυτό συγκρότημα, μολονότι η τόλμη του συνθέτη στο τελευταίο, ξεσήκωσε αναταραχή. Μετά το ξέσπασμα του δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, πατρίδα του έγινε η Αμερική, όπου κατέλαβε σημαντικές ακαδημαϊκές θέσεις, ανάμεσα στις οποίες στο «Χάρβαρντ» και στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας.

Δισκογραφία: Concerto: Naxos
 Concerto in E flat: Naxos
 Danses concertantes: Naxos
 Piano music: Naxos
 The rite of spring: Naxos
 The Soldier's Tale: Naxos.

ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΟΙ (1900)

Ανρί Ματίς:

Σπουδή για τη χαρά της ζωής (Κοπεγχάγη, Βασιλικό Μουσείο Καλών Τεχνών).

Η πολυτέλεια (Παρίσι, Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης).

Νεκρή φύση με χρυσόψαρα (Νέα Υόρκη, Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης)

Ροζ γυμνό (Βαλτιμόρη, Μουσείο Τέχνης).

Αντρέ Ντεραίν:

Οι όχθες του Σηκουάνα (Παρίσι, Εθνικό Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης).

Γέφυρα στον Τάμεση (Σαν Τροπέζ, Μουσείο του Ευαγγελισμού).

Τοπίο (Ζυρίχη, Οίκος Τέχνης).

Τρία πρόσωπα σ' ένα λιβάδι (Παρίσι, Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης).

Οι δύο αδελφές (Κοπεγχάγη, Βασιλικό Μουσείο).

Ζωρζ Μπρακ:

Λιμάνι της Αμβέρσας (Βασιλεία, Μουσείο των Τεχνών).

Γυμνό καθισμένο (Παρίσι, Συλλογή Κάνβαϊλερ).

Καράφα και βιολί (Βασιλεία, Μουσείο Τέχνης).

Το μαρμάρινο τραπέζι (Παρίσι, Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης).

Πάμπλο Πικάσσο:

Η ανθοπώλις (Γλασκώβη, πινακοθήκη Τέχνης).

Η ζωή (Κλήβελαντ, Μουσείο Τέχνης).

Οι δεσποινίδες της Αβινιόν (Ν. Υόρκη, Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης).

Το βιολί (Στουτγκάρδη, Κρατική πινακοθήκη).

Δεσποινίδες στις όχθες του Σηκουάνα (Βασιλεία, Μουσείο Τέχνης).

Φερνάν Λεζέ:

Γυμνό στο δάσος (Όττερλο, Βασιλικό Μουσείο Κέλλερ-Μύλλερ).

Γυναίκα με κόκκινα και πράσινα (Παρίσι, Εθνικό Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης)

Σύνθεση με ένα φύλλο (Ζυρίχη, Οίκος Τέχνης).

Δυο γυναίκες και λουλούδια (Παρίσι, Γκαλερί Λουίζ Λερίς)

Ζωρζ Ρουώ:

Μπροστά στον καθρέφτη (Παρίσι, Εθνικό Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης).

Ο Γέρος Βασιλιάς (Πίττσμπουργκ, Ινστιτούτο Κάρνεγκυ).

Διακοσμητικά άνθη (Παρίσι, Εθνικό Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης).

Δειλινό (Βασιλεία, πινακοθήκη Μπάιελερ).

Πάουλ Κλέε:

Στις πύλες του Καϊρουάν (Βέρνη, Μουσείο Τέχνης).

Χτυπημένος τόπος (Βέρνη, Μουσείο Τέχνης).

Σελίδα από το βιβλίο της πολιτείας (Βασιλεία, Δημόσιες συλλογές τέχνης).

Ηλιοβασίλεμα στο πάρκο (Βέρνη, Μουσείο Τέχνης).

Αμεντέο Μοντιλιάνι:

Η κυρία Πομπαντούρ (Σικάγο, Ινστιτούτο τέχνης).

Γυμνό καθισμένο (Λονδίνο, Ινστιτούτο Κουρτώ).

Το αγόρι με το γαλάζιο σακάκι (Ν. Υόρκη, Μουσείο Σόλομον Γκουγκενχάιμ).

Ο άνθρωπος με το ποτήρι το κρασί (Γενεύη, Ιδιωτική συλλογή).

Μαρκ Σαγκάλ:

Η μνηστή μου με μαύρα γάντια (Βασιλεία, Μουσείο Τέχνης).

Ο στρατιώτης πίνει (Ν. Υόρκη, Μουσείο Γκουγκενχάιμ).

Η ανθοδέσμη των εραστών (Βενετία, Ιδιωτική συλλογή).

Η ψυχή της πόλης (Παρίσι, Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης).

Ο πράσινος βιολιστής (Ν. Υόρκη, μουσείο Γκουγκενχάιμ)

Τζώρτζο Ντε Κίρικο:

Πλατεία της Ιταλίας (Ρώμη, Ιδιωτική συλλογή).

Ο μεγάλος πύργος (Ρώμη, Ιδιωτική συλλογή).

'Επιπλα στην Κοιλιάδα (Μιλάνο, Ιδιωτική συλλογή).

Ρογήρος και Αγγελική (Ρώμη, Ιδιωτική συλλογή).

Οι Ανησυχαστικές μούσες (Μιλάνο, Ιδιωτική συλλογή)

Λουκρητία (Ρώμη, Ιδιωτική συλλογή).

Γυναίκα με καπέλο στολισμένο με φτερά (Ρώμη, Ιδιωτική συλλογή)

Οι Τρεις Χάριτες (Ρώμη, Ιδιωτική συλλογή).

Χουάν Μιρό:

Το μονοπάτι Θουράνα (Παρίσι, συλλογή Ernest Tappenberg)

Το αγρόκτημα (Ν. Υόρκη, συλλογή κυρίας Χέμινγουαϊ).

Πρόσωπο μπροστά στη φύση (Φιλαδέλφεια, Μουσείο Τέχνης).

Το λιμάνι (Ν. Υόρκη, συλλογή Άρμπαντ Π. Μπάρτος).

Πητ Μοντριάν:

Αμμόλοφος (Μπλάρικουμ, συλλογή Σλέπερ).

Ανθισμένη μηλιά (Χάγη, Δημοτικό Μουσείο)

Σύνθεση (Βασιλεία, Δημόσιες συλλογές τέχνης)

Σύνθεση Νο 3 (Χάγη, Δημοτικό Μουσείο).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Άννα Τζιροπούλου Ευσταθίου: Έλλην λόγος, εκδόσεις Γεωργιάδη.

Παλαιά Διαθήκη: Γένεση.

Αλέξανδρος Μήτσιου: Πυθαγόρας και Μουσική: Γεωργιάδης.

Ολυμπία Τολικά: Παγκόσμιο λεξικό μουσικής: Στοχαστής.

Πλούταρχος: Περί μουσικής.

Z. Ρισπέν: Μεγάλη Ελληνική Μυθολογία.

Κατερίνα Παπαοικονόμου Κηπουργού: Η μουσική στην αρχαία Ελλάδα: Γεωργιάδης.

Πλάτων: Πολιτεία, Λάχης, Πρωταγόρας, Νόμοι, Τίμαιος

Αρχαίοι Έλληνες αρμονικοί συγγραφείς: Γεωργιάδης.

Αριστοτέλης: Πολιτικά, Προβλήματα.

Ι. Δ. Πασσά: Τα ορφικά: Εκδόσεις «Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό Ηλίου».

Απολλόδωρος: Βιβλιοθήκη.

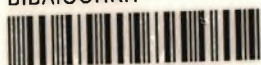
Όμηρος: Οδύσσεια.

Θ. Καρζή: Η παιδεία στην Αρχαιότητα: Φιλιπότης.

Αθήναιος: Δειπνοσοφιστές.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000102106